

Karol Anton Medvecký v slovenskej historiografii*

PETER ZMÁTLO

Karol Anton Medvecký in Slovak historiography

DOI: <https://doi.org/10.54937/kd.2023.14.Supp.6-35>

ABSTRACT: Karol Anton Medvecký, a Catholic priest, politician and folk educator with an interest in ethnography, was an important figure in Slovak modern history and was a participant in important turning points in Slovak society at the beginning of the 20th century. He began to engage in public life at the turn of the 19th and 20th centuries. In the introductory parts, the author deals with the methodological and theoretical basis for writing professional historical biographies. The second part describes the work of Slovak historians about this personality, his life and work. The author analyzes and evaluates the previous works of Slovak historiography on K. A. Medvecký, which were professional studies, articles and review papers in proceedings, dictionaries and lexicons. He states that a professional historical biography about K. A. Medvecký has not yet been written.

Keywords: Karol Anton Medvecký, Slovak historiography, historical biography, biographical method, ethnography, Slovak Museum Society

Úvod alebo Menej známa osobnosť K. A. Medveckého

Karol Anton Medvecký, katolícky kňaz a politik, ale tiež ľudovýchovný pracovník a popredný funkcionár Muzeálnej slovenskej spoločnosti, podobne ako Andrej Hlinka, bol verejne aktívny v dvoch historických obdobiach. V prvom, uhorskom, po vysvätení za kňaza v júli 1899 sa začal zapájať do verejno-spoločenského života ako mladý katolícky kňaz. V období silnejúcej maďarizácie svoje slovenské národné povedomie neskrýval, práve naopak, a preto sa dostal do konfliktu s cirkevnou vrchnosťou a svojimi nadriadenými. Ako pansláva ho preto často prekladali z fary na faru, väčšinou na odľahlé, zabudnuté a zanedbané miesta, tzv. „brdárky“. Len v prvých rokoch 1899 – 1904 ako kaplán vystriedal sedem farností – Detvu, Krupinu, Jastrabú, Veľké Pole, Pílu, Beňušu a Detviansku Hutu. Potom bol administrátorom farnosti na Donovaloch, v Brehoch a v Prochoti (1904 – 1909), najdlhšie pôsobil v Bacúrove (1909 – 1920).¹ Na tomto mieste ho už zastihol koniec prvej svetovej vojny a zmena politického režimu. Začalo druhé historické obdobie prvej Československej republiky, v ktorej sa, opäť podobne ako Andrej Hlinka, významne angažoval,

* Táto štúdia vznikla v rámci riešenia grantového projektu Ministerstva školstva SR VEGA č. 1/0677/19 *Karol Anton Medvecký – kňaz a politik*. Autor zaslal rukopis svojho článku do redakcie Kultúrnych dejín v januári 2022.

¹ PARENÍČKA, Pavol. Medvecký, Karol Anton. In PAŠTEKA, Július et al. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava : Lúč, 2000, s. 910.

aj keď sa ich cesty v politickej oblasti rozišli. Popri politických funkciách bol stále aj farárom, v rokoch 1920 až 1937 v Bojniciach a v roku 1922 mu bola udelená čestná hodnosť titulárny prepošť ako prvému Slovákov vo vtedajšom Československu.²

Medvecký bol často na správnom mieste v správnom čase a preto bol svedkom i aktérom významných udalostí – už pred rokom 1918. Bol signatárom manifestu z porady v Žiline zo 14. decembra 1905 o založení Slovenskej ľudovej strany, v roku 1917 prevzal po J. G. Tajovskom funkciu tajomníka Slovenskej národnej strany. Nechýbal ani na dôvernej porade 24. mája 1918 v Turčianskom Svätom Martine, na ktorej účastníci prijali stanovisko o sebaurčovanom práve slovenského národa a prihlásili sa k myšlienke založenia spoločného štátu Čechov a Slovákov. Bol signatárom Deklarácie slovenského národa v Turčianskom Svätom Martine a po vzniku Československej republiky (ČSR) bol členom revolučného Národného zhromaždenia, taktiež členom výkonného výboru a tajomníkom Slovenskej národnej rady (SNR).³ Zapojil sa aktívne do procesu začleňovania Slovenska do spoločného československého (čs.) štátu, keď pôsobil ako vedúci referátu pre katolícke a cirkevné záležitosti v Úrade ministra s plnou mocou pre správu Slovenska. Pracoval tiež ako zástupca Slovákov a „pročeskoslovenský katolík“ v špeciálnom podvýbore, ktorý pripravoval ústavu prijatú vo februári 1920.

Ako sme naznačili vyššie, politicky sa rozišiel so Slovenskou ľudovou stranou a jej predsedom A. Hlinkom, pretože nesúhlasil s programom autonómie Slovenska, a stál pri zrode Československej (Čs.) strany ľudovej na Slovensku ako krajinárskej organizácie Čs. strany ľudovej, bol podpredsedom jej slovenského výkonného výboru. Úzko spolupracoval s Martinom Mičúrom (predsedom Čs. strany ľudovej na Slovensku) a bol redaktorom tlačového orgánu *Ludová politika*.

Pri výpočte jeho verejných aktivít nemôžeme obísť jeho angažovanosť v Muzeálnej slovenskej spoločnosti (MSS), v ktorej bol popredným funkcionárom a aktívnym členom. Úzko spolupracoval s jej zakladateľom Andrejom Kmeťom (napísal o ňom a jeho diele rozsiahlu biografriu). Ako predseda tejto spoločnosti sa roku 1926 pričínal o obnovenie vydávania jej tlačových orgánov *Časopis MSS* a *Sborník MSS*, ktoré aj redigoval. Prispel k budovaniu zbierkových fondov Slovenského národného múzea, a to najmä v oblasti etnografie, v ktorej aj bádala, podobne ako vo folkloristike.⁴

Jeho literárna a publicistická činnosť je pomerne rozsiahla, pre slovenskú historiografiu je cenná dobová štvorzväzková práca *Slovenský prevrat*, zv. 1. – 4, ktorá vyšla v Trnave v rokoch 1930 a 1931. Naším cieľom však nie je hodnotiť jeho literárnu, historickú či publicistickú tvorbu, ale pokúsiť sa analyzovať súčasný stav slovenskej historiografie o K. A. Medveckom, t. j. priblížiť odborné práce historikov (prípadne odborníkov z príbuzných humanitných disciplín), ktoré vyšli doteraz o tejto významnej, hoci menej známej osobnosti našich moderných dejín.

² PARENÍČKA, *Lexikón katolíckych kňazských*, s. 910.

³ *Slovenský biografický slovník. IV. zväzok, M – Q*. Martin : Matica slovenská, 1990, s. 137.

⁴ Tamže a tiež PAŠTEKA et al, *Lexikón katolíckych kňazských osobností*, s. 910.

Metodologicko-teoretické východiská pri písaní odbornej historickej biografie

Na začiatku je potrebné zdôrazniť, že doteraz nevyšla ucelená historická biografia o K. A. Medveckom, publikované boli len parciálne štúdie a články, prípadne slovníkové heslá v *Slovenskom biografickom slovníku* alebo *Lexikóne katolíckych kňazských osobností Slovenska*, z ktorých sme už citovali v úvodných pasážach pri predstavovaní osobnosti K. A. Medveckého.⁵ Pri skúmaní odborných prác o osobnostiach našich dejín, v tomto prípade o K. A. Medveckom, nás však na začiatku bude zaujímať teoreticko-metodologický základ biografických prác zameraných na opis jednotlivých osobností, teda odborné práce historikov snažiacich sa zdôrazniť význam skúmania a písania biografii v našej slovenskej historiografii a ich teoreticko-metodologické ukotvenia.⁶ V zahraničnej historiografii, prinajmenšom v tej európskej, je podobných prác viacero, no my sa budeme venovať prednostne tým slovenským v súvislosti so slovenskými osobnosťami, zahraničným len čiastočne. Čo sa týka významu skúmania historických biografii v slovenskej historiografii, z novších prác môžeme spomenúť dielo predstavené ako kolektívna monografia FERENČUHOVÁ, Bohumila et al. *Biografia a historiografia. Slovenský, český a francúzsky pohľad*. Bratislava 2012, a tu osobitne štúdie o slovenských osobnostiach z moderných dejín, a to príspevok Michala Kšiňana, ktorý sa zameral na osobnosť Milana Rastislava Štefánika⁷ a Jaroslavy Roguľovej o Martinovi Rázusovi.⁸ Z hľadiska česko-slovenskej štátnosti a česko-slovenských vzťahov je zaujímavý príspevok francúzskeho historika Antoina Marèsa o Edvardovi Benešovi.⁹ Pri skúmaní osobností v minulosti vychádzajú historici, domáci i zahraniční, zo základnej premisy: zachytiť individuum v historicko-sociálnom a kultúrnom kontexte a skúmať interakciu verejného a súkromného života – to je základný zmysel historickej biografie.¹⁰ Na tomto mieste môžeme uviesť, že dejinami biografii sa v slovenskej historiografii dosiaľ nikto nevenoval, tak musíme siahnuť po zahraničných prácach. Vo Francúzsku to bol François Dosse, ktorý vo svojej práci z roku 2005¹¹ rozlíšil tri epochy písania biografii: od antiky do 18. storočia (biografia mala vychovávať a poučovať a heroizovala „velikánov“), v 19. a veľkej časti 20. storočia sa rozvíjala modálna biografia odhaľujúca kolektívne črty, ktoré presahovali jedinca. Potom na-

⁵ K nim zaraďujeme aj novší *Biografický lexikón Slovenska* (zostavovaný pracovníkmi Národného biografického ústavu Slovenskej národnej knižnice v Martine a vydávaný Národným biografickým ústavom Slovenskej národnej knižnice v Martine), v ktorom heslo o K. A. Medveckom sa nachádza v 6. zväzku, písmená M – N, vydanom roku 2017.

⁶ Pri biografii sa stretávame s prívlastkami historická, vedecká či individuálna.

⁷ KŠIŇAN, Michal. Ako napísať historickú biografiu? Prípad Štefánik. In FERENČUHOVÁ, Bohumila et al. *Biografia a historiografia. Slovenský, český a francúzsky pohľad*. Bratislava : Spoločnosť Pro Historia, 2012, s. 121 – 134.

⁸ ROGUĽOVÁ, Jaroslava. K biografii Martina Rázusa. In FERENČUHOVÁ, *Biografia a historiografia*, s. 175 – 188.

⁹ MARÈS, Antoine. Ako písať biografiiu Edvarda Beneša? Medzi zvodmi hagiografie a hyperkritickým diskurzom. In FERENČUHOVÁ, *Biografia a historiografia*, s. 13 – 24.

¹⁰ FERENČUHOVÁ, Bohumila. Úvod. In FERENČUHOVÁ, *Biografia a historiografia*, s. 10.

¹¹ DOSSE, François. *Le Pari biographique. Ecrire une vie*. Paris : La Découverte, 2005 (reedícia v roku 2011 v edícii La Découverte/Poche). O tejto práci Dossa pozri GIRAUD, Frédérique. François Dosse, Le pari biographique. Ecrire une vie. In *Lectures* [online]. Les comptes rendus, 2011. Dostupné na internete: <<http://lectures.revues.org/1258>> [cit. 3.12.2021].

stal hermeneutický vek, kedy bola biografia uvrhnutá do nemilosti a dejiny stratili svoj edukačný rozmer. K tomu autor poznamenal, že približne od roku 1985 nastalo oveľa komplexnejšie obdobie vo vzťahu k biografiami.¹²

Spomínaný Antoine Marès charakterizoval historickú biografiu nasledovne: „*Biografia dnes zohľadňuje u jedinca pluralitu identít, zmnožuje prístupy, uhly pohľadu i externé hladiská. Dnes biografi uvažujú o artikulácii jedinečného a kolektívneho. Biografické písanie sa pre historika stalo pokusným terénom.*“¹³

V slovenskej historiografii sa podrobnejšie venoval problematike písania historických či vedeckých biografii Michal Kšiňan, ktorý okrem vyššie uvedeného príspevku o M. R. Štefánikovi ešte predtým napísal štúdiu (tiež o M. R. Štefánikovi) do internetového časopisu *Forum historiae*¹⁴ a bol aj riešiteľom projektu VEGA zameraného na biografiu ako historiografický problém a Centra excelentnosti SAV *Slovenské dejiny v dejinách Európy*.¹⁵ Pri definícii biografie vychádzal z francúzskeho historika Le Goffa, ktorý skutočnú biografiu charakterizoval nasledovne: „*Skutočná biografija je v prvom rade život jednotlivca a legitimitu historického žánru zabezpečuje sledovanie tohto cieľa: prezentovanie a vysvetlenie života jednotlivca v dejinách. Avšak v dejinách osvetlených novými koncepciami historiografie.*“¹⁶ Mnoho historikov tvrdí, že biografija je jedným z najťažších žánrov historickej vedy, pričom historik si musí udržať patričný odstup od opisovanej osobnosti, jeho vzťah k nej nemôže sklznúť do osobnej „neobjektívnej“ roviny, na čo upozornil aj spomínaný Le Goff: „*Platí, že jedno z kúzel a zároveň aj z najväčších nástrah písania historickej biografie je vzťah, ktorý sa vytvorí a rozvíja medzi historikom a jeho hrdinom.*“¹⁷

Stavu výskumu historickej biografie v slovenskej historiografii sa venovali tiež historici z Katedry dejín Filozofickej fakulty UPJŠ v Košiciach, ktorí usporiadali 11. septembra 2015 vedeckú konferenciu s názvom *Ludia a dejiny – historická biografija a jej miesto v historiografii*. Z tejto konferencie vyšiel rovnomenný zborník, v ktorom sa viacerí slovenskí historici zamýšľali a analyzovali možnosti štúdia biografii a ich metodologicko-teoretické ukotvenie v odbornej práci historikov. Ciele konferencie vychádzajúce z rovnomenného projektu vytyčil v úvodnom príspevku

¹² MARÈS, Antoine. Ako písať biografiju Edvarda Beneša? Medzi zvodmi hagiografie a hyperkritickým diskurzom. In FERENČUHOVÁ, *Biografija a historiografija*, s. 14.

¹³ MARÈS, Ako písať biografiju Edvarda Beneša, s. 16.

¹⁴ KŠIŇAN, Michal. Jedinec v spoločnosti. Úvaha o biografickom prístupe na príklade M. R. Štefánika. In *Forum historiae*, internetový časopis, 2010, roč. 4, č. 1, s. 23 – 36. Dostupné na internete: <<http://www.forumhistoriae.sk/sites/default/files/ksinan.pdf>> [cit. 9.12.2021].

¹⁵ Projekt VEGA 2/0127/12, *Biografija ako historiografický problém. Teoretické prístupy, interpretácie a písanie biografii v slovenskej, českej a francúzskej historiografii* a Centra excelentnosti SAV, *Slovenské dejiny v dejinách Európy, Výskum európskych konotácií v dejinách Slovenska*.

¹⁶ „*Une vraie biographie est d'abord la vie d'un individu et la légitimité du genre historique passe par le respect de cet objectif : la pré-sentation et l'explication d'une vie individuelle dans l'histoire. Mais une histoire elle-même éclairée par les nouvelles conceptions de l'historiographie.*“ LE GOFF, Jacques. Comment écrire une biographie historique aujourd'hui? In *Le Débat*, mars – avril 1989, N°54, s. 49 – 50. <https://doi.org/10.3917/deba.054.0048>

¹⁷ „*Il reste que c'est un des charmes et un des risques majeurs de la biographie historique que le lien s'instaure et se développe entre l'historien et son personnage.*“ LE GOFF, Jacques. Saint Louis. Paris : Gallimard, 1996, s. 887. <https://doi.org/10.14375/NP.9782070733699>

Štefan Šutaj,¹⁸ ktorý napísal, že cieľom konferencie bolo diskutovať o mieste, spôsobe a metódach výskumu a interpretácii činnosti historických osobností (pozitívnych aj negatívnych) a tiež prispieť k pohľadu na historickú biografiu ako osobitný žáner v slovenskej a stredoeurópskej historiografii.

Peter Fedorčák sa zaoberal biografiou a biografickou metódou v historickom výskume. Podľa neho biografia ako vedecký a literárny žáner a s ním spojená biografická metóda majú svoj vlastný historický vývoj a sú predmetom špecializovaného výskumu s osobitným pomenovaním biografistika.¹⁹ Fedorčák pripomenul, že biografický výskum na Slovensku sa začal rozvíjať až po roku 1968 (príspevky Michala Potemru či Norberta Duku Zólyomiho v *Biografických štúdiách*), pričom systematicky sa ním začali autori zaoberať až po roku 1989. Moderné odborné práce zamerané na výskum odborných historických biografii, ktoré vyšli u nás alebo v Čechách,²⁰ sa snažili odpovedať na tri základné otázky: a) čo je biografia (a čo ňou už nie je), b) aké sa používajú pri jej výskume metódy (presnejšie – čo tvorí biografickú metódu), c) na čo slúži biografia.²¹

Pri charakterizovaní biografie sa stanoviská a názory odborníkov – historikov, biografov či sociológov – líšia, čo je pochopiteľné, pretože biografii kladú dôraz na osobnosť, jej život a dielo, teda na jedinca, kým sociológovia si viac všímajú spoločnosť ako celok s jej charakteristickými znakmi. Historici sa pohybujú niekde medzi biografmi a sociológmi – musia si všímať a hodnotiť nielen jedinca či jedinca, ale aj historický kontext, v ktorom daná osobnosť existovala a pracovala. Zo záverov autora vyplýva, že pri využívaní biografickej metódy musia autori skúmať nielen život jedinca v spoločnosti, ale aj túto spoločnosť, ktorou je tento jedinec súčasťou.²² Keď využívame správne biografickú metódu, zistíme na základe vyššie uvedeného, že „*znalosť a pochopenie záujmov a postojov týchto jedincov umožňuje objasniť tiež spoločenské vzťahy, do ktorých zasahujú*“.²³ Keďže historikovi zaujíma skôr skúmané historické obdobie, doba, spoločnosť než konkrétna osoba, jedinec, lebo história je v prvom rade vedou o dejinách spoločnosti, preto biografická metóda uplatňovaná v historiografii slúži najprv na opis doby a spoločnosti a potom tiež na opis samotnej osobnosti. Historik by mal používať túto biografickú metódu vždy v týchto dvoch líniách, ktoré sú vo vzájomnej interakcii. Je len na ňom, aby určil čo

¹⁸ Názov jeho štúdie bol ŠUTAJ, Štefan. Historická biografie a jej miesto vo výskume dejín Košíc. s. 18 – 25. In: ŠUTAJ, Štefan (ed.). *Ludia a dejiny – historická biografie a jej miesto v historiografii*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016.

¹⁹ FEDORČÁK, Peter. Biografie a biografická metóda v historickom výskume. In: ŠUTAJ (ed.), *Ludia a dejiny*, s. 26.

²⁰ MAŤOVČÍK, Augustín – PARENÍČKA, Pavol. *Biografistika : Stav, podoby a metodika biografického bádania na Slovensku*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2005; MAKARIUSOVÁ, Marie – VOŠAH-LÍKOVÁ, Pavla (eds.). *Metodické problémy moderní biografistiky*. Praha : Historický ústav AV ČR, 2010; a už citovaná práca FERENCŮHOVÁ, Bohumila et al. *Biografie a historiografie. Slovenský, český a francúzsky pohľad*. Bratislava : Spoločnosť Pro Historia, 2012.

²¹ FEDORČÁK, Peter. Biografie a biografická metóda, s. 26.

²² O tom bližšie napr. HROCH, Miroslav. Biografická metóda. In: HROCH, Miroslav et al. *Úvod do studia dějepisu*. Praha : SPN, 1985, s. 246.

²³ BŮŽEK, Václav et al. *Úvod do studia historie*. České Budějovice : Jihočeská univerzita, 1994, s. 63.

najpresnejšie určitú deliacu čiaru medzi týmito dvoma svetmi – svetom individua a svetom spoločnosti, ktorá ho obklopuje.²⁴

Tretím historikom publikujúcom v spomínanom zborníku z konferencie v Košiciach o výskume historickej biografie v historiografii bol Martin Pekár, ktorý sa venoval biografickému výskumu na príklade kauzy Csatáry. Načrtol obľubu súčasného výskumu biografii v západnej historiografii, predovšetkým anglofónneho a germanofónneho prostredia, a to i na úkor politických, hospodárskych, sociálnych či kultúrnych dejín.²⁵ V tejto súvislosti západní historici používajú termín „biographical turn“ ako analógiu napríklad k „linguistic turn“ alebo „cultural turn“.²⁶ V prostredí bývalého východného bloku v socialistických krajinách pred rokom 1990 mala výlučné miesto v historiografii marxistická koncepcia dejín, ktorá preferovala zápas spoločenských tried na úkor jedincov a osobností. Biografickú metódu využívala ako nástroj výskumu spoločenských vzťahov, no nie jednotlivcov. Spracovávali sa len „politicky korektné“ osobnosti, revolucionári alebo osobnosti národného života (národný buditeľ z minulosti).²⁷ Pekár kritizoval, že tieto hendikepy pretrvávajú v slovenskej historiografii dodnes, a to v teoreticko-metodologickej i praktickej rovine. Podľa neho sa to prejavuje v tom, že doteraz nevznikol moderný teoretický vedecký text od slovenského historika a v praktickej rovine sa slovenskí historici, až na pár výnimiek, historickým biografiami nevenujú a biografický výskum reprezentujú len príležitostné zborníky rôznej kvality venované osobnostiam politického života (I. Dérer, F. Juriga, L. Novomeský, M. Hodža, V. Šrobár, A. Dubček atď.) z produkcie Ústavu politických vied SAV, tzv. malé biografické formy (biografické slovníky, lexikóny) či publikácie na hranici medzi auto/biografiou a pamäťami.²⁸ Zo súčasných slovenských historikov zaoberajúcim sa biografickým výskumom spomenul len Romana Holeca²⁹ a Slavomíra Micháleka.³⁰ Bádajúci vo Vojenskom historickom ústave sa dlhodobo venujú osobnostiam vojenských dejín.³¹

Podľa Pekára prestal platiť názor, že biografica nepatrí do historickej vedy. Vzrástol záujem historikov o biografiiu a prepojenie historického a biografického výskumu umožnilo konštituovať biografistiku do podoby vednej disciplíny s jasne

²⁴ KŠIŇAN, Jedinec v spoločnosti, s. 1.

²⁵ PEKÁR, Martin. Poznámky k aktuálnym otázkam biografického výskumu (na príklade kauzy Csatáry). In ŠUTAJ, Štefan (ed.). *Ludia a dejiny. Historická biografica a jej miesto v historiografii*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016, s. 37.

²⁶ CAINE, Barbara. *Biography and History*. New York : Palgrave Macmillan, 2010, s. 1 – 3. ROBERTS, Brian. *Biographical research*. Buckingham; Philadelphia : Open University Press, 2002, s. 3 – 6.

²⁷ HROCH, Úvod do studia dejepisu, s. 246.

²⁸ PEKÁR, Poznámky k aktuálnym otázkam biografického výskumu, s. 38.

²⁹ Venoval sa výskumu elit v neskorom Rakúsko-Uhorsku, ale napísal aj metodologický text: HOLEC, Roman. Osobnosť a región (metodologické úvahy). In PEKÁR, Martin – DERIFŇÁK, Patrik (eds.). *Regionálne dejiny a dejiny regiónov*. Prešov : Universum, 2004, s. 38 – 47.

³⁰ Napísal viaceré historických biografii našich osobností (politikov, diplomatov) z 20. storočia, napr. MICHÁLEK, Slavomír. *Ján Papánek politik, diplomat, humanista. 1896 – 1991*. Bratislava : Veda, 1996; Tenže. *Diplomat Štefan Osuský 1889 – 1973*. Bratislava : Veda, 1999; Tenže. *Andrew J. Valuchek As They Knew Him*. Bratislava : Veda, 2002 i ďalšie.

³¹ Napríklad MASKALÍK, Alex. *Elita armády. Československá vojenská generalita 1918 – 1992*. Košice : HWSK, s.r.o. v spolupráci s VHÚ, 2012.

zadefinovaným predmetom a metódami biografického výskumu.³² Ďalej uviedol niektorých zahraničných historikov, ktorí sa pričínili o revidovanie vzťahu medzi historickou vedou a auto/biografiou (najmä francúzsky historik Pierre Nora³³), venovali sa sociologickej koncepcii kolektívnej pamäti a „konštruktivistickému“ prístupu k biografickému výskumu (Olga Šmídová-Matoušová³⁴), opísal koncepciu staršej typológie biografického výskumu od Normana Denzina³⁵ a spomenul líniu bádania preferujúceho tzv. „ego dokumenty“, t. j. pramene písané v prvej osobe singuláru (jej zakladateľom bol ruský teoretik kultúry Michail Bachtin³⁶). Výsledná podoba biografie podľa Pekára závisí od koncepčných a metodologických východísk konkrétneho autora, ale tiež od spoločenského prostredia, v ktorom vzniká. Preto sa inak píše biografie v anglickom, inak v nemeckom, francúzskom, ruskom, španielskom či americkom prostredí.³⁷ Pri definícii pojmu biografía spomenul Pekár koncepciu nemeckého literárneho vedca Rüdiger Zymnera a priekopníka biografistiky na Slovensku, ktorého sme už uviedli vyššie, Augustína Maťovčíka. Podľa Pekára z Zymnerovej i Maťovčíkovej definície biografie vyplýva, že pri písaní biografie je dôležité si uvedomiť perspektívu, z ktorej na ňu nazeráme, t. j. či biografiu vnímame z perspektívy pozorovateľa alebo objektu. V druhom prípade dochádza k „sociologizácii“ či „psychologizácii“ biografie.³⁸ Pekár potom priblížil rôzne druhy biografii (individuálne, kolektívne či skupinové), skúmanie tzv. životných príbehov (life stories³⁹) a v závere sa venoval prípadu Lászlóa Csatáryho, ktorý sa objavil v apríli 2012 vo výročnej správe Strediska Simona Wiesenthala v zozname najhľadanejších nacistických vojnových zločincov, pretože sa mal podieľať na jar 1944 na deportáciách približne 15 700 Židov z Košíc do tábora Osvienčim. V prípade Csatáryho, uviedol Pekár, vystupuje do popredia aj spoločenský význam a didaktická funkcia biografie, ktorá má svoje korene v prieniku biografického a antropologic-

³² V západnej historiografii riešia vzťah historickej vedy a biografie viaceré práce, napr. CAINE, *Biography and History*, s. 19 – 23; FETZ, Bernhard. *Die vielen Leben der Biographie. Interdisziplinäre Aspekte einer Theorie der Biographie*. In *Die Biographie – Zur Grundlegung ihrer Theorie*. Hrsg. B. Fetz. Berlin; New York : de Gruyter, 2009, s. 22 – 29.

³³ Vo svojom prelomovom projekte miest pamäte uvažoval o niektorých publikáciách, včítane auto/biografií a memoárov, ako o miestach pamäti. NORA, Pierre. *Mezi pamětí a historií. Problematika míst*. In *Antologie francouzských společenských věd : Politika paměti*. Praha : Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách, 1998, s. 27.

³⁴ ŠMÍDOVÁ-MATOUŠOVÁ, Olga. *Auto/biografie, sociologie a kolektivní paměť*. In MASLOWSKI, Nicolas – ŠUBRT, Jiří et al. *Kolektivní paměť : k teoretickým otázkám*. Praha : Karolinum, 2014, s. 236 – 256.

³⁵ DENZIN, Norman. *Interpretive biography*. Newbury Park, Calif. : Sage Publications, 1989. <https://doi.org/10.4135/9781412984584>

³⁶ K tomu pozri BURKE, Peter. *Co je kulturní historie?* Praha : Dokořán, 2011, s. 72 – 73.

³⁷ PEKÁR, *Poznámky k aktuálním otázkám biografického výskumu*, s. 40. K týmto rozdielom v písaní biografii podrobne viď. *Handbuch Biographie. Methoden*, s. 265 – 330.

³⁸ K tomu podrobne ZYMNER, Rüdiger. *Biographie als Gattung?* In *Handbuch Biographie. Methoden, Traditionen, Theorien*. Hrsg. Ch. Klein. Stuttgart; Weimar : J. B. Metzler, 2009, s. 7 – 11. https://doi.org/10.1007/978-3-476-05229-2_2

³⁹ O tom napr. DUDOVÁ, Radka. *Kvalitativní výzkum životních drah: life stories a biografický výzkum*. In *Socioweb* 11/2011. Dostupné na internete: webová stránka: <<http://socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=480&1st=117>> a konkrétne číslo citovaného časopisu: <file:///C:/Users/PRA-CAN~/AppData/Local/Temp/195_SOCIOWEB_11_2011.pdf>(cit. 26.12.2021).

kého výskumu a podľa ktorej je žiaduce taktiež zobrazit' sporné či dokonca až odsúdeniahodné správanie.⁴⁰

Na záver k charakteristike biografického výskumu u nás Pekár konštatoval, že súčasný biografický výskum je samostatnou disciplínou s výrazne interdisciplinárnym charakterom. Podľa neho existujú prieniky historickej vedy a biografického výskumu vo všetkých kľúčových bodoch – v predmete výskumu, metodológii i v systéme poznatkov. Konštatoval tiež, že biografický výskum na Slovensku zatiaľ neprekonal niektoré nedostatky, ktoré zrejme súviseli s ideologickým tlakom bývalého komunistického režimu v oblasti humanitných a spoločenských vied. Preto je podľa neho v záujme vedeckého napredovania a spoločenskej diskusie mimoriadne dôležité reflektovať dnes moderné trendy historického výskumu, o to viac v prípade kontroverzných a živých tém, ktoré polarizujú odborníkov i verejnosť.⁴¹

Pri zhrnutí záverov z tejto úvodnej teoreticko-metodologickej časti vyplýva, že kvalitné spracovanie historickej (vedeckej) biografie nie je možné bez kvalitného teoreticko-metodologického ukotvenia biografie ako jedného zo žánrov historiografie, resp. historickej vedy. Historická biografia zobrazuje a približuje osobnosť – jeho dielo a život –, no vždy v kontexte dobovej spoločnosti, v určitej vzájomnej súvzťažnosti opisovanej osobnosti a society, v ktorej žil a pôsobil.⁴²

Historici i vedci z ďalších vedných spoločenských disciplín sa často stretávajú s problémami pri spracovaní historickej biografie, medzi ktoré patrí napríklad nedostupnosť, resp. nedostatok archívnych prameňov a obmedzenosť dostupnej literatúry, a to najmä pri menej známych osobnostiach. To je prípad aj K. A. Medveckého.

Biografia musí byť objektívna a vyvážená, môže byť individuálna (opis a analýza jednej osobnosti) alebo skupinová, kolektívna (viacerých osobností). Nesmie byť hagiografická, teleologická, ale ani neobjektívne a priori kritická, musí sa vyhýbať heroickým a apologickým interpretáciám skúmanej osobnosti.⁴³ Musí prekonávať národné stereotypy snažiac sa, väčšinou jednostranne a len pozitívne, zobrazovať opisovanú osobnosť z národných dejín. Objektívny prístup pri spracovaní odbornej historickej biografie je veľmi dôležitý. Niekedy sa historik môže stretnúť s dilemou pri písaní biografie: či sa má zaujímať prioritne o osobu, jedinca alebo skúmaná osoba mu má pomôcť k analýze iných spoločenských javov danej doby a spoloč-

⁴⁰ SCHWEIGER, Hannes. „Biographiewürdigkeit“. In *Handbuch Biographie. Methoden, Traditionen, Theorien*. Hrsg. Ch. Klein. Stuttgart; Weimar: J.B. Metzler, 2009, s.33. https://doi.org/10.1007/978-3-476-05229-2_7; K didaktickej funkcii biografie cituje Pekár prácu *Geschichtslernen in biographischer Perspektive. Nachhaltigkeit – Entwicklung – Generationendifferenz*. Hrsg. M. Sauer, Ch. Bühl-Gramer, A. John u.a. Göttingen : V&R Unipress, 2014.

⁴¹ PEKÁR, Poznámky k aktuálnym otázkam biografického výskumu, s. 43.

⁴² V tejto súvislosti a význame možno spomenúť názor francúzskeho historika školy Annales Luciena Febvra, ktorý biografii chápal ako sondu do dobovej spoločnosti a podľa neho „*individuum je vždy iba tým, čím mu umožní byť jeho doba, jeho spoločenské prostredie*“. Citované podľa KŠIŇAN, Jedinec v spoločnosti, s. 24. Kšiňan citoval z práce FEBVRE, Lucien. *Combats pour l'Histoire*. Paris : Librairie Armand Colin, 1992 (prvé vydanie 1952), s. 249.

⁴³ K tomu viac napr. ROGULOVÁ, Jaroslava. K biografii Martina Rázusa. In FERENČUHOVÁ, *Biografia a historiografia*, s. 179 – 180.

nosti. V tomto prípade prípravy a spracovania historickej biografie sú pre historika dôležité obe stránky – jedinec i spoločnosť.

Prvý pokus o biografiu K. A. Medveckého

Už vyššie sme konštatovali, že o K. A. Medveckom nevyšla doteraz vedecká historická biografica, ale len parciálne štúdie a články, prípadne heslá v slovníkoch a lexikónoch. Určitým pokusom o historickú biograficu v prípade K. A. Medveckého je práca Pavla Kollára *Karol Anton Medvecký (1875 – 1937)* z roku 2005. Ani obsahom, rozsahom, ani po formálnej stránke však toto dielo nespĺňa kritériá vedeckej historickej biografie. Aj samotný autor v úvode priznal, že jeho práca „*má ukázať jeho život a dielo v náčrte, pretože celkové spracovanie monografie, či politickej alebo literárnej činnosti tohto kňaza, vyžaduje ešte hlbšie štúdium*“.⁴⁴ Pozitívom je skutočnosť, že autor ako katolícky kňaz preštudoval takmer všetky dôležité cirkevné archívy, ktoré by mohli uchovávať archívny materiál k činnosti a pôsobeniu K. A. Medveckého. Či ich naozaj preštudoval, ako to uviedol v závere, nevieme, ale išlo najmä o Archív Farského úradu v Bojniciach (autor pôsobil tiež ako farár v Bojniciach, Medvecký tu bol farárom v rokoch 1920 – 1937, teda takmer celé obdobie prvej ČSR), Archív Banskobystrického biskupstva, farské archívy v Budči a Prochoti. Bádaj aj v civilných archívoch – k politickej činnosti Medveckého v Slovenskom národnom archíve, fond Ministerstva ČSR s plnou mocou pre správu Slovenska, kde študoval záležitosti rímskokatolíckej cirkvi, k muzeálnej činnosti Medveckého Archív Slovenského národného múzea, kde bádaj agendu Slovenskej muzeálnej spoločnosti. Študoval tiež v Literárnom archíve Spolku Sv. Vojtecha, kde je uložená literárna pozostalosť K. A. Medveckého, fotodokumentáciu Medveckého spracoval z Archívu literatúry a umenia v Martine a verejnú činnosť Medveckého v regióne Horná Nitra v Štátnom okresnom archíve v Bojniciach (dnešné označenie Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Bojnice). V úvode uviedol, že čerpal i z memoárov K. A. Medveckého a tiež z jeho najrozsiahlejšej práce v štyroch zväzkoch *Slovenský prevrat I. – IV.*, ktorá vyšla v Trnave v rokoch 1930 – 1931.

Pokúsime sa zhodnotiť prácu („náčrt“) Pavla Kollára, keďže išlo o prvú ucelenú publikáciu približujúcu život a dielo K. A. Medveckého. Po úvodnej kapitole približujúcej cirkevno-politickú situáciu v prvej ČSR, keď prvú časť tejto úvodnej kapitoly nazval Národné sebauvedomenie Slovákov, ale písal v nej len o útlaku Slovákov a maďarizácii za Rakúsko-Uhorska, nie v prvej ČSR,⁴⁵ a v druhej časti opísal náboženský život na Slovensku v tomto medzivojnovom období prvej republiky, ďalšie kapitoly knižky sú už venované K. A. Medveckému.

Negatívom z hľadiska použitej literatúry je fakt, že pri opisovaní náboženského života v medzivojnovom Československu v úvodnej kapitole citoval aj starú historickú literatúru ešte z obdobia prvej Slovenskej republiky, napr. prácu F. Hrušovského *Slovenské dejiny*, Martin 1940, či ERCÉ *Slovenská krv*, Bratislava 1942, necitoval

⁴⁴ KOLLÁR, Pavol. *Karol Anton Medvecký (1875 – 1937)*. Ružomberok : Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2005, s. 6. Autor nerozlišuje medzi „monografiou“ a „biografiou“.

⁴⁵ V tejto úvodnej časti sú viaceré nepresnosti z našich novodobých dejín, napr. autor tvrdil na s. 8, že v revolučných rokoch 1848 – 1849 „*Košúťovo povstanie zosadilo Habsburgovcov a vyhlásilo Maďarskú republiku*“.

žiadnu modernú odbornú prácu od českého historika, pri citovaní používal neznáme skratky, napr. VSONS (s. 1, pozn. č. 54), VSONS I (s. 20, pozn. č. 62 i ďalej často citované). Napríklad životopisné dáta o katolíckych kňazoch Andrejovi Kmeťovi, Richardovi Osvaldovi a Jur Koza Matejovi nečerpal z novej literatúry, ale zo spomínanej starej práce od Ercého z roku 1942 (s. 28 - 29, 33). Okrem nesprávneho citovania v poznámkach pod čiarou autor neuviedol všetky citované pramene ani literatúru pod čiarou v záverečnom zozname prameňov a literatúry.

Medvecký bol považovaný cirkevnou vrchnosťou za pansláva v období Rakúsko-Uhorska a preto bol prekladaný na rôzne farnosti do odľahlých dedín. Autor síce opísal pri niektorých dedinách, pôsobiskách Medveckého, stručne ich dejiny, ale pri vývoji ich názvoslovia mohol využiť známu prácu Milana Majtána *Názvy obcí Slovenskej republiky (Vývin v rokoch 1773 - 1997)* z roku 1998, čo neurobil, citoval len rukopisnú prácu *Katalóg farností Banskobystrickej diecézy* od A. Zarevúckeho z roku 1984. Výsledkom sú potom niektoré mätúce a nepresné informácie i zo známych spoločenských udalostí našich moderných dejín, napr. o Marmaggiho afére z júla 1925, ktorú autor nazval „manifestačnou spomienkou“ (s. 14), hoci šlo o prvú oslavu v rámci pamätného dňa vyhláseného na počesť smrti Jana Husa upálením, ktorý schválil československý parlament (Národné zhromaždenie) začiatkom roku 1925. Odkiaľ čerpal informácie o tejto „manifestačnej spomienke“ nevedno. A *modus vivendi* - zmluva ČSR s Vatikánom - bola zásluha diplomata (i historika) Kamila Kroftu, nie E. Beneša (s. 14), hoci ten bol pochopiteľne ministrom zahraničných vecí, ale všetky rokovania s Vatikánom (i Ciriacom) viedol a ukončil do zdarného konca Krofta.

V druhej kapitole *Mladosť a štúdiá* kronikárskym spôsobom opísal Medveckého detstvo⁴⁶ a študentské roky, podobne bez potrebnej kritiky prameňov a literatúry opísal v tretej kapitole pastoračnú činnosť K. A. Medveckého na rôznych miestach, počnúc Detvou a končiac Bojnicami. Mnohé fakty v týchto kapitolách čerpal z Medveckého memoárovej práce *Z mojich rozpomienok k šesdesiatinám* (Trnava 1935), no pri mnohých pasážach v týchto kapitolách absentujú citované pramene alebo literatúra, napr. aj pri citovaní nekrológu ČTK z 12. decembra 1937 na s. 35.

Po obsahovej stránke práca obsahuje faktografické nepresnosti, napr. konštatovanie „*uvvedenie Národnostného zákona z roku 1869 do života*“ (s. 23) nie je správne, lebo Národnostný zákon prijal uhorský snem a následne ho podpísal panovník František Jozef 6. decembra 1868, kedy vstúpil v platnosť. I po formálnej stránke je práca na nižšej úrovni - vyskytujú sa v nej chýbajúce slová, i hrubé gramatické chyby, preklepy, a štylisticky nezmyselné vety, napr. „*V čase Medveckého do Krupiny bol farárom od roku 1886 opäť Izidor Machovič*“ (s. 21), „*Takto ozdravené ľudáckej hnutie by potom mohli vstúpiť do vlády a uskutočňovať proslovenskú politiku*“ (s. 42). Je zaujímavé, že autor ako katolícky kňaz nevyužil a necitoval *Lexikón katolíckych kňazských osobností*, ktorý vyšiel roku 2000 (heslo o K. A. Medveckom v ňom napí-

⁴⁶ Prvú podkapitolu Detstvo (s. 15 - 17), presnejšie jej úvodné pasáže na s. 15 a 16, odpísal autor zo štúdie Igora Čerňana *Genealogická sonda do rodiny Medveckých z Medvedzia a Bysterca na Orave*. In *Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995*. Zost. Imrich Sedlák. Martin : Muzeálna slovenská spoločnosť, 1995, s. 7 - 8, bez toho, aby túto štúdiu vôbec citoval alebo aspoň uviedol v záverečnom zozname použitej literatúry.

sal Pavol Parenička, s. 909 – 911), namiesto toho využíval už spomínané staré práce od Ercého či Hrušovského zo začiatku 40. rokov 20. storočia.

Symbolicky „nedokonale“ zakončil autor tretiu kapitolu len jedinou stručnou vetou: „*Medveckého môžeme považovať za jednu z najvýznamnejších osobností 19. a 20. storočia na Slovensku, či v sfére náboženskej, politickej a kultúrnej.*“ Prečo ho môžeme považovať za takú významnú osobnosť našich dejín už autor nevysvetlil. To len dokazuje, že jeho práca má popisný kronikársky charakter bez analýzy a hodnotenia osobnosti K. A. Medveckého, navyše s množstvom obsahových i formálnych chýb. Je negatívnym príkladom, ako by sa moderná odborná historická biografica nemala písať i napriek tomu, že samotný autor taký cieľ nemal.

V ďalšej kapitole s názvom *Vládny referent pre cirkevné záležitosti* sa Kollár venoval politickej činnosti K. A. Medveckého. V prvej časti tejto kapitoly písal o cirkevných pomeroch na Slovensku po vzniku ČSR, o slovakizácii cirkevného života na Slovensku a cenné sú informácie o založení a prvých aktivitách Kňazskej rady pod vedením A. Hlinku. Tieto informácie o Kňazskej rade a jej výkonomnom výbore zrejme prevzal zo staršej práce M. Lacka *Dejiny kresťanstva na Slovensku*. In *Dejiny katolíckej Cirkvi*, ktorá vyšla v zahraničí v roku 1983, citoval aj z Archívu Liptovského múzea v Ružomberku, no neuviedol tento archív v záverečnom zozname prameňov, ako sme už uviedli vyššie pri problémoch s citovaním prameňov a literatúry tohto autora. V ďalšej časti tejto kapitoly s názvom *Vysviacka prvých slovenských biskupov* písal aj o politickom rozchode A. Hlinku a K. A. Medveckého, keď Hlinka požadoval, aby sa Medvecký vzdal miesta referenta pre záležitosti katolíckej cirkvi v Úrade ministra ČSR s plnou mocou pre správu Slovenska (neprávne a nepresne nazývaného Ministerstvo s plnou mocou pre správu Slovenska, ktoré používa i Kollár). Medvecký napriek výhradám A. Hlinku vo funkcii zotrval. Väčšina textu tejto časti je venovaná problémom s odvolávaním starých biskupov verných Uhorsku, ktorí pôsobili na Slovensku aj po zmene politických pomerov a vzniku ČSR. Na konci stručne faktograficky informoval o vymenovaní slovenských biskupov, no citoval tieto údaje opäť len zo starej literatúry (už uvádzaná práca od Ercého, J. P. Kysucký. *Pamätná kniha vysviacky slovenských biskupov*, Trnava 1921).

V ďalšej časti opísal stručne založenie a činnosť Čs. strany ľudovej na Slovensku (viedol ju Martin Mičura), krajinskej organizácie Čs. strany ľudovej. Vymenoval dôležitých jej členov z radov slovenských katolíckych kňazov, medzi nimi i K. A. Medveckého. Opäť však vidíme problém pri čerpaní odbornej literatúry pri spracovaní tejto „politickej“ kapitoly o Medveckom. Autor čerpal len z dvoch prác, a to *Politické strany na Slovensku* (editor L. Lipták) z roku 1992 a *Andrej Hlinka* od F. Vnuka z roku 1998. Opomenul dôležitú prácu od českých a slovenských historikov, zameranú na dejiny politických strán, ktorá vyšla v rovnakom roku, ako Kollárova práca (rok 2005), a to MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel et al. *Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1861 – 2004*. I. díl: období 1861 – 1938. Brno 2005. Kapitolu o Čs. strane ľudovej napísal Miloš Trapl (s. 655 – 681), i keď Čs. strana ľudová na Slovensku, ako krajinská organizácia ľudovej strany, je len spomenutá, predsa len mal autor aspoň uviesť v poznámke pod čiarou túto prácu. Na záver uviedol, že v poslednom decéniu svojho života sa Medvecký už stiahol z politiky a venoval sa viac zberateľskej, etnografickej a spisovateľskej činnosti. A týmto

aktivitám Medveckého venoval autor poslednú piatu kapitolu nazvanú *Činnosť na poli osvety a kultúry*. Rozdelil ju na spisovateľskú činnosť Medveckého a jeho zberateľské aktivity. V tej prvej opísal najvýznamnejšie práce Medveckého. Problematický a nejasný text je na s. 45, kde spomenul štvorzväzkové dielo *Slovenský prevrat*, v ďalšom odseku uviedol, že v roku 1913 publikoval biografiu o Andrejovi Kmeťovi a ako farár napísal prácu *Cirkevné pomery katolíckych Slovákov v niekdajšom Uhorsku* (vyšla roku 1920 v Ružomberku). Potom stručne opísal túto prácu. Následne bez nového odseku napísal, že sa (Medvecký - P. Z.) pustil do intenzívnej spisovateľskej činnosti, v ktorej „*podával ako účastník udalostí nielen prácu memoárového charakteru, ale na základe pramenného materiálu objektívne vedecké dielo, ktoré mapuje uvedenú prelomovú dobu a má všetky charakteristické znaky odbornej práce.*“ Potom už citoval z úvodu práce *Slovenský prevrat*, z čoho vyplýva, že opísoval túto memoárovú prácu, ale čitateľ si to musí len domyslieť, resp. pochopiť z kontextu tohto problematického textu. Potom opísal jednotlivé zväzky *Slovenského prevratu* a na záver spomenul Medveckého cestopisnú prácu (*Moja cesta do Francie a Anglie*, 1925)⁴⁷ a životné memoáre *Z mojich rozpomienok k šesdesiatinám* (Trnava, 1935).⁴⁸

Zberateľské aktivity Medveckého opísal autor v časti Zberateľský záujem (s. 47 - 49). Je známe, že K. A. Medvecký sa významne angažoval v zberateľskej činnosti v Muzeálnej slovenskej spoločnosti, bol nielen jej členom, ale aj popredným funkcionárom, i predsedom, a úzko spolupracoval s jej zakladateľom A. Kmeťom, o ktorom napísal, ako sme uviedli, aj biografii. V tejto časti priblížil stručne Kollár etnografickú prácu Medveckého *Sto ľudových balád* (s. 47 - 48), jeho členstvo v Spolku Svätého Vojtecha a predstavil ho ako zberateľa slovenských kníh a ich propagátora. V závere sa autor dopustil faktografickej chyby, keď napísal, že „*Po výstave slovenských výšiviek v roku 1897 a zlučením zbierok Andreja Kmeťa vznikla Muzeálna slovenská spoločnosť a potom Slovenské národné múzeum*“ (s. 49). Muzeálna slovenská spoločnosť však bola založená už roku 1893 v Turčianskom Svätom Martine a roku 1895 začala svoju činnosť.

V závere autor napísal v úvode, že „*Systematické bádanie v archívoch a výskum literatúry nám umožnili hlboký prienik do pohnutého života a rozsiahleho diela vzácnjej osobnosti, oravského rodáka Karola Antona Medveckého*“ (s. 50). Tu sa autor dostal do rozporu, pretože kým v úvode píše len o „náčrte života a diela“ Medveckého, v závere už ide o „hlboký prienik do pohnutého života a rozsiahleho diela“ Medveckého. O taký „hlboký prienik“ určite nešlo, pretože autor zo 160 poznámok pod čiarou citoval archívne pramene len 23-krát, hoci v závere uviedol, v zozname až 9 archívov. V tomto záverečnom zozname sa raz pomýlil, pretože namiesto názvu archívu uviedol Korešpondencia so Slovenskou Muzeálnou spoločnosťou (správne: Muzeálnou slovenskou spoločnosťou) v Turčianskom Sv. Martine a k tomu dva „fondy“: Podklady k publikáciám a Historia domus (s. 54).

⁴⁷ Zabudol uviesť Medveckého prvý cestopis *Cesta po Juhozávidii*. Bratislava : b.v., 1921.

⁴⁸ V origináli vyšla práca gramaticky nesprávne v tvare „k šesdesiatinám“, ale Kollár túto prácu na s. 47 uvádza v tvare „k šesťdesiatinám“, teda správne podľa súčasných gramatických noriem, no pri citovaní v úvodných častiach v poznámkach pod čiarou uviedol tvar „k šesdesiatinám“, teda v tvare, ako práca vyšla v origináli - vid. pozn. č. 37, 49, 60, 83, 84, 88, 95, 128, 130.

Na záver k hodnoteniu publikácie Pavla Kollára *Karol Anton Medvecký (1875 - 1937)* dodávame, že nejde o odbornú historickú biografiu, ale naozaj len o stručný populárno-náučný náčrt života a diela K. A. Medveckého, teda o populárno-náučnú publikáciu s množstvom obsahových a formálnych chýb.

Práce o Medveckom v Zborníku Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995

Publikácia P. Kollára však nebola prvou prácou o osobnosti K. A. Medveckého. Už pred desiatimi rokmi, v roku 1995, zaznamenávame väčší záujem o túto osobnosť formou prvých odborných štúdií, resp. článkov, ktoré boli publikované v *Zborníku Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995*. Boli uverejnené pri príležitosti 120. výročia narodenia K. A. Medveckého a v zborníku vyšli štyri štúdie. Nebola náhoda, že o Medveckého mala záujem Muzeálna slovenská spoločnosť po spoločenských zmenách v našej spoločnosti po roku 1989, veď v minulosti bol jej významným predstaviteľom, či už ako aktívny člen a neskoršie jej popredný funkcionár i predseda. Minulý komunistický režim ho zaznával, keďže bol katolíckym kňazom. Záujem o neho teda pochopiteľne mohol nastať až po Nežnej revolúcii roku 1989.

V prvej štúdii sa Igor Čerňan pokúsil o genealogickú sondu do rodiny Medveckých.⁴⁹ V úvode upresnil na základe porovnania viacerých prameňov i odbornej literatúry presný dátum narodenia (8. júna 1875) a úmrtia K. A. Medveckého. Ďalej priblížil osudy rodu Medveckých od stredoveku počnúc prvými zástupcami rodu Mikulášom a Gregorom v rokoch 1280 a 1290 (s. 8). Pri zisťovaní osudov členov rodu Medveckých čerpal autor z archívov i literatúry, mnoho faktografie prevzal z práce maďarského historika Ivana Nagya,⁵⁰ okrem iného aj informáciu o starom otcovi K. A. Medveckého Andrejovi Medveckom, ktorý bol pisárom a archivárom Oravského panstva ešte i v roku 1854.⁵¹ Poletína Medvecká bola starou mamou K. A. Medveckého a jeho matka sa volala Zuzana Medvecká (s. 15). Otcom K. A. Medveckého podľa dochovaných matrik bol Jozef Minčaga (svedčí o tom jeho vlastnoručný podpis v matrike), pričom je zaujímavé, že v roku narodenia syna Karla Antona mal len 16 rokov, Karolova matka Zuzana mala 21 rokov (s. 16). Jozef Minčaga mal neurodzený pôvod na rozdiel od rodiny Medveckých. K. A. Medvecký bol vychovaný u svojho starého otca Andreja Medveckého v Oravskom Podzámku č. d. 36. Zrejme z týchto uvedených dôvodov K. A. Medvecký vo svojich memoároch z roku 1935 sa vôbec nezmienal o svojich rodičoch či súrodencoch, na druhej strane písal o svojich priateľoch a osobnostiach, ktoré ho obklopovali a ovplyvnili a s ktorými sa stretával. Autor v druhej, záverečnej časti svojho príspevku citoval viaceré faktory už zo spomínaných memoárov Medveckého *Z mojich rozpomienok k šesdesiatinám*, keď spomínal z najbližšej rodiny tetku Ulku, otčima spomenul len raz, aj to nie menom, o starom otcovi napísal viac. Ďalej autor citoval z týchto Medveckého memoárov jeho opis Oravského Podzámku, kde vyrastal, miestne budovy, obchody a školy (s. 17). Čerňan citoval z Medveckého memoárov aj jeho zážitky zo

⁴⁹ ČERŇAN, Igor. Genealogická sonda do rodiny Medveckých z Medvedzia a Bysterca na Orave. In *Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995*. Zost. Imrich Sedlák. Martin : Muzeálna slovenská spoločnosť, 1995, s. 7 - 22.

⁵⁰ NAGY, Ivan. *Magyarország caládai czímerekkel és nemzékrendi táblakkal*. Pest : Kiadja Friebeisz I., 1860.

⁵¹ ČERŇAN, Genealogická sonda do rodiny Medveckých, s. 14.

školy v Oravskom Podzámku (s. 18) a taktiež pasáž o vychovávateľovi Medveckého Štefanovi Frankovi, ktorý v ňom vzbudil národné povedomie (s. 19), ďalej Medveckého zážitky počas štúdia v Trstenej a na záver opísal niektorých občanov Trstenej, na ktorých si miestni obyvatelia už nepamätali a kronikári ich nezaznamenali, napr. bubeníka Pariža, šaša Lepáčka, ktorý bol strážnikom a hlásnikom a pouličnú predavačku kávy Lipkovú (s. 20).

Čerňanského text je prínosný v prvej časti, kde priblížil stručne a výstižne dejiny rodu Medveckých, v druhej časti už len citoval z memoárovej práce K. A. Medveckého *Z mojich rozpomienok k šesdesiatinám*, v tomto smere napodobnil i ďalších autorov, ktorí sa venovali Medveckému (Dušan Kováč i iní).

Druhý príspevok v *Zborníku Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995* o K. A. Medveckom napísal Marián Hronský s názvom *Slovenská spoločnosť v prelomových rokoch 1918 - 1920 a aktivity K. A. Medveckého* (s. 23 - 31). Príspevok je bez poznámkového aparátu, preto ide len o populárno-náučný článok, nie odbornú vedeckú štúdiu. Hronský v tomto príspevku, ako vyplýva z jeho názvu, opísal postavenie Slovenska v období prevratových rokov a jeho postupné začleňovanie do nového československého štátu. Priblížil výstižne ťažkosti spojené s týmto procesom vytvárania novej ČSR, pričom ako dôležité sa ukázalo v prvej fáze stanovenie definitívnych hraníc medzi Československom (Slovenskom) a novým Maďarskom. V týchto zložitých spoločenských procesoch, pri ktorých vznikali na troskách Rakúsko-Uhorska nové nástupnícke štáty, sa aktívne angažoval aj K. A. Medvecký. V druhej časti svojho textu autor priblížil výstižne pôsobenie K. A. Medveckého v tomto prevratovom období. Ako sme uviedli v úvode nášho príspevku, Medvecký nebol len pasívnym pozorovateľom spoločenských pohybov a zmien, ale sa okamžite zapojil do procesu vzniku novej československej štátnosti za slovenskú stranu. Už počas prvej svetovej vojny v roku 1918 nahradil vo funkcii tajomníka SNS J. G. Tajovského (s. 27),⁵² ktorý bojoval v Rusku ako legionár. Hronský uviedol aj ďalšie spoločensko-politické aktivity K. A. Medveckého: jeho účasť na dôvernej porade 25 predstaviteľov SNS 24. mája 1918, kde sa postavili za bezpodmienečné samourčovací právo slovenského národa a vytvorenie samostatného štátu pozostávajúceho zo Slovenska, Čiech, Moravy a Sliezska.⁵³ Hronský potom priblížil účasť K. A. Medveckého na známom martinskom deklaračnom zhromaždení, na ktorom sa zúčastnil Medvecký ako tajomník SNS a zapisovateľ, takže jeho podpis spoločne s podpisom Matúša Duľu je na všetkých dôležitých dokumentoch SNR z tohto prevratového obdobia. Hronský potom kritizoval do určitej miery byrokratickú a nepružnú činnosť predsedníctva SNR, za ktorú bol zodpovedný aj K. A. Medvecký (bol tiež tajomníkom SNR - pozn. P. Z.), čo sa prejavovalo pri vyhotovovaní zápisníc z významných ro-

⁵² Tu sa historici rôznia, pretože v slovníkoch a lexikónoch (napr. v *Slovenskom biografickom slovníku* alebo v *Lexikóne katolíckych kňazských osobností Slovenska*) sa uvádza, že Medvecký nahradil J. G. Tajovského vo funkcii tajomníka Slovenskej národnej strany už v roku 1917, rok 1918 okrem Hronského uvádza tiež D. Kováč v texte o Medveckom v publikácii *Do pamäti národa* z roku 2003, ako uvádzame na inom mieste v nasledujúcom texte.

⁵³ HRONSKÝ, Marián. Slovenská spoločnosť v prelomových rokoch 1918 - 1920 a aktivity K. A. Medveckého. In *Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995*, Zost. Imrich Sedlák. Martin : Muzeálna slovenská spoločnosť, 1995, s. 28.

kovaní SNS a SNR, ktoré boli, podľa Hronského, „málo obsažné – heslovité – a spravidla nevybavené príslušnými náležitosťami – podpismi atď.“⁵⁴ Z týchto dôvodov vznikali v neskoršom období rôzne nejasnosti a spory či polemiky okolo falšovania Martinskej deklarácie a tzv. „tajnej klauzuly“, o ktorej vraj Medvecký nič nevedel. Hronský napísal, že najväčším problémom bola absencia zápisnice, tzv. Značky, z deklaračného zhromaždenia od riadne zvolených zapisovateľov K. A. Medveckého a Cyrila Kresáka. Podľa Hronského Medvecký vo svojej práci o prevratovom období *Slovenský prevrat* napísal, že Značky sa v Archíve SNR nenachádzajú a ani zápisnica z deklaračného zhromaždenia nebola napísaná „pre neočakávané rýchly beh udalostí“ (s. 29). Našťastie v 60. a 70. rokoch 20. storočia, napísal Hronský, sa všetky Značky podarilo postupne objaviť a identifikovať všetky zápisnice – Značky – významných porád v Martine z 30. a 31. októbra 1918 a vnieť do ich priebehu dostatok svetla (s. 29).

Na záver Hronský priblížil zánik SNR a prácu nového Ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska, kde K. A. Medvecký viedol referát pre veci katolíckej cirkvi. Vtedy sa ocitol v ťažkej situácii, ako uviedol autor Hronský, „vlastne medzi dvoma mlynskými kameňmi – medzi V. Šrobárom a A. Hlinkom“.⁵⁵ Po vzniku Kňazskej rady pod vedením A. Hlinku, kde sa stal Medvecký tiež tajomníkom, negatívnu úlohu zohral podľa Hronského František Jehlička, ktorý po neúspešnej kandidatúre na biskupský stolec prešiel úplne do služieb Maďarska a iredenty. Vzťahy medzi Medveckým a Hlinkom sa postupne ochladzovali, až Hlinka proti nemu otvorene vystúpil a označil ho za neschopného a nekompetentného a žiadal jeho výmenu v súvis s jeho funkciou vedúceho cirkevného referátu. Tieto rozpory oboch kňazov a politikov vyvrcholil podľa Hronského v predvolebnom boli roku 1920. Medvecký ako člen revolučného Národného zhromaždenia bol aj členom Slovenského poslaneckého klubu, ktorý sa začal postupne rozpadáť. Hronský opísal politické pôsobenie Medveckého po parlamentných voľbách roku 1920 ako určité hľadanie, pretože sa nechcel pripútať k jednej politickej strane a „nevedel si nájsť miesto v búrlivej diferenciacii slovenských politických strán ... a cítil sa čoraz viac politicky osamotený“.⁵⁶ Preto, ako napísal autor, začal cestovať, a to nielen po Slovensku, ale dostal sa aj do zahraničia, okrem európskych štátov bol aj v USA. Podľa Hronského Medvecký nepochopil autonomistické hnutie presadzované Hlinkom, považoval ho za nebezpečné pre nový čs. štát a otvorene ho odsudzoval. Politicky sa preto pridral na stranu Martina Mičuru (s. 31), ktorý od roku 1925 stál na čele Čs. strany ľudovej na Slovensku, ktorá bola krajinou organizáciou Čs. strany ľudovej na čele s Janom Šrámkom. V politike sa už podľa Hronského angažoval čoraz menej.

Hronského príspevok – článok hodnotíme ako výstižný, prehľadný, sčasti analytický, ale skôr informatívny, no požadované kvality biografickej metódy nedosahuje pre svoju stručnosť a absenciu vedeckých metód.

Ďalší príspevok o K. A. Medveckom v sledovanom zborníku je tiež bez poznámkového aparátu. Autor Ladislav Jasenák sa v ňom zameril na etnografickú prácu

⁵⁴ HRONSKÝ, Slovenská spoločnosť v prelomových rokoch, s. 29.

⁵⁵ HRONSKÝ, Slovenská spoločnosť v prelomových rokoch, s. 30.

⁵⁶ HRONSKÝ, Slovenská spoločnosť v prelomových rokoch, s. 30.

K. A. Medveckého.⁵⁷ Významnú etapu životnej púte Medveckého tvorila etnografia a etnografický výskum, ktorý robil ako člen a neskoršie funkcionár Muzeálnej slovenskej spoločnosti. Jasenákov príspevok má tiež prehľadný charakter a vzhľadom na to, že obsahuje zaujímavé informácie o Medveckého práci vo vlastivede a národopise ako člena Muzeálnej slovenskej spoločnosti od roku 1896 (ako 21-ročného), je veľkou škodou, že autor necitoval žiadne pramene či literatúru. Tým pádom nevieme, odkiaľ čerpal svoje informácie v tomto odbornom článku, čo je veľká škoda. Jasenák priblížil Medveckého činnosť v oblasti národopisu, muzeológie a vlastivedy, pričom pripomenul, že svoj prvý vlastivedný (národopisný) príspevok napísal ako 24-ročný o Trstenej (s. 32).⁵⁸ Autor sledoval Medveckého životnú púť od Trstenej, cez Detvu, Krupinu, Jastrabú, Veľké Pole, Beňuš, Detviansku Hutu, Donovaly, Brehy, Prochot, Bacúrov a Bojnice v súvislosti s Medveckého vlastivednou a národopisnou prácou. V tomto úsilí autora badáme náznamy biografickej metódy, keď prepojil život s prácou (v tomto prípade na poli etnografie a vlastivedy) v kontexte doby (obvinenia Medveckého z panslavizmu, časté prekladanie z fary na faru) a spomenul i osobnosti, s ktorými sa Medvecký stretával a ktoré ho značne ovplyvnili. Z Jasenákovho textu vyplýva, že miesta pôsobenia ovplyvnili Medveckého natoľko, že takmer o každom, keď v ňom pôsobil dlhšie, napísal nejakú písomnú prácu (článok, štúdiu, monografiu). Jasenák spomenul aj zber ľudových piesní (balád) zo strany Medveckého (s. 35). Svoju bohatú zbierku slovenských ľudových piesní zúročil neskoršie tak, že roku 1923 vydal publikáciu *Sto slovenských ľudových balád*. Túto prácu hodnotí Jasenák vysoko i po odbornej stránke: „Medvecký sa touto zbierkou ukázal ako dôverný znalec slovenskej ľudovej piesňovej kultúry a dielo v rozsahu 150 strán je dosiaľ často citované v modernej etnologickej a folkloristickej odbornej spisbe.“⁵⁹

Na záver Jasenák spomenul ešte menej známu štúdiu Medveckého *Ženba*, v ktorej podrobne opísal svadobné zvyky v dolnozemskej obci Selenča, kde zavítal v rámci pracovnej cesty po vtedajšom Kráľovstve Srbov, Chorvátov a Slovincov (neskôr Juhoslávia) vo funkcii referenta pre cirkevné otázky v rámci Úradu ministra ČSR s plnou mocou pre správu Slovenska, keď študoval tamjšie cirkevné pomery (s. 36). Jasenák tiež spomenul predsednícku funkciu Medveckého v Muzeálnej slovenskej spoločnosti (od 26. apríla 1926) a jeho zásluhy o znovuoobnovenie vydávania *Časopisu a Zborníka Muzeálnej slovenskej spoločnosti* (s. 36).

Jasenákov príspevok vo forme odborného článku je síce fundovaný s náznakmi používania biografickej metódy, hoci má len prehľadný charakter vo vzťahu k Medveckého činnosti v etnografii a nejde do hĺbky a analýzy vzhľadom na rozsah, ale bohužiaľ v ňom absentujú použité pramene a literatúra, čím sa jeho odborná hodnota rapídne znižuje.

Posledný príspevok v analyzovanom zborníku je od Richarda Lacka z Turčianskeho múzea Andreja Kmefa v Martine, ktorý sa zameril na členstvo a činnosť

⁵⁷ JASENÁK, Ladislav. Karol Anton Medvecký ako etnograf. In *Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995*, Zost. Imrich Sedlák. Martin : Muzeálna slovenská spoločnosť, 1995, s. 32 – 36.

⁵⁸ MEDVECKÝ, Karol Anton. Trstená. Nástin miestopisný. Monografický náčrtok. In *Časopis Muzeálnej slovenskej spoločnosti*, 1899, roč. 2, č. 1, s. 19 – 22.

⁵⁹ JASENÁK, Karol Anton Medvecký ako etnograf, s. 36.

K. A. Medveckého v Muzeálnej slovenskej spoločnosti.⁶⁰ Rozsah textu Lacka síce nespĺňa kritériá pre odbornú štúdiu, ale i keď ho budeme považovať len za odborný článok, je prínosný, pretože autor čerpal nové a často doposiaľ neznáme informácie z Archívu Slovenského národného múzea - Etnografického múzea, najmä z fondu Registratúra MSS. V tomto fonde sa nachádza cenná korešpondencia K. A. Medveckého s rôznymi osobnosťami na poli kultúrnom či muzeálnom. Autor ju patrične využil a citoval. Uvedieme aspoň jeden príklad. Je známe, že prvým pôsobiskom Medveckého ako kňaza bola rázovitá obec Detva, do ktorej pôvodne nechcel ísť. Nakoniec o nej napísal monografiu, jednu z prvých obecných monografií písaných po slovensky na Slovensku, pričom časť o spevoch a piesňach dal na posúdenie Milanovi Lichardovi, ktorý mu prisľúbil túto časť doplniť (s. 38).⁶¹ Podľa Lacka K. A. Medvecký informoval v júni 1903⁶² výbor Muzeálnej slovenskej spoločnosti (MSS), že má do tlače pripravený rukopis monografie Detvy, ktorý si prezrel Pavol Socháň a Milan Lichard a text predkorigoval A. P. Záturecký (s. 38). Zo zachovanej korešpondencie medzi Medveckým a vedením MSS, ktorú cituje autor Lacko, vyplynulo, že Medvecký žiadal, aby knihu o Detve vydala MSS vo svojom náklade, pričom ako autor požadoval len 30 kusov výtlačkov zdarma a „garantoval“, že 500 výtlačkov monografie Detvy sa rozoberie (s. 38).⁶³ Vydanie monografie Detvy sa nakoniec pre nedostatok finančných prostriedkov oneskorilo, o čom informoval 14. marca 1904 Medveckého A. Kmeť (s. 38). Ďalej autor sledoval nasledujúce problémy s vydaním Detvy, ktoré podrobne opísal. Medvecký v novembri 1904 vidiac, že MSS má problémy s vydaním jeho práce o Detve, sa nakoniec rozhodol vydať monografiu Detvy sám vlastným nákladom (s. 38 - 39). To sa nakoniec po rôznych peripetiách, ktoré autor sledoval a opísal, stalo, a monografiu Detvy vydal Medvecký v tlačiarňi Karola Salvu v Ružomberku roku 1905 vlastným nákladom v počte 1000 výtlačkov (s. 39).

Na druhej strane po chvále nasleduje aj kritika: musíme vytknúť autorovi, že prevažnú väčšinu textu (70 - 80 %) venoval problémom a peripetiám s vydaním monografie o Detve, čím názov jeho článku nekorešponduje presne s jeho názvom, lebo sa nevenoval, i vzhľadom na menší rozsah, celej muzeálnej činnosti Medveckého v MSS, ako to mylne avizuje názov jeho príspevku.

V záverečných častiach svojho článku Lacko opísal stručne preloženie Medveckého na faru v Krupine, kde napísal biografiiu o A. Kmeťovi (1913), zakladateľovi MSS, s ktorým úzko spolupracoval (s. 40). Spomenul ešte jednu Medveckého monografickú štúdiu o Veľkom Poli a Píle, ktorú napísal po preložení do Veľkého Poľa.

Na záver Lacko vyzdvihol prácu Medveckého pre MSS, ktorú podľa neho „*vyvie-dol z povojnovej letargie*“.⁶⁴ Prispel tiež k rozšíreniu členskej základne, zintenzívne-

⁶⁰ LACKO, Richard. Muzeálna slovenská spoločnosť a Karol Anton Medvecký. In *Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995*, s. 37 - 42.

⁶¹ Autor prevzal tieto informácie Archív Slovenského národného múzea - Etnografického múzea v Martine, fond Registratúra MSS, list z 30. 8. 1900.

⁶² Lacko uviedol nesprávne rok 1913.

⁶³ Citované podľa: Archív Slovenského národného múzea - Etnografické múzeum v Martine, fond Registratúra MSS, list zo 17. 6. 1903.

⁶⁴ LACKO, Muzeálna slovenská spoločnosť a Karol Anton Medvecký, s. 40.

niu vedeckej, zberateľskej a kultúrno-výchovnej činnosti a k vybudovaniu reprezentatívneho celonárodného múzea (s. 40).

Prehľadové práce o živote a diele K. A. Medveckého

Ďalšie prehľadové štúdie o živote a diele K. A. Medveckého napísali Dušan Kováč a Ján Golian. Prvý autor tak učinil v kolektívnej práci o osobnostiach, ktoré podpísali Deklaráciu slovenského národa v októbri 1918. Dušan Kováč sa v nej venoval K. A. Medveckému,⁶⁵ pričom vychádzal predovšetkým z memoárovej práce Medveckého *Z mojich rozpomienok k šesdesiatinám*.⁶⁶ Je na škodu veci, že Kováč nepoužil poznámky pod čiarou a necitoval žiadne pramene a literatúru. Z jeho príspevku tak máme dojem, že je len prerozprávaním života a diela Medveckého z jeho vlastných spomínaných memoárov z roku 1935. Už v úvode Kováč uviedol chybné, že Medvecký sa stal po odchode J. G. Tajovského na front (bol legionárom v Rusku) tajomníkom Slovenskej národnej rady (SNR) (s. 125, správne to napísal až na s. 136). Všetky slovníky a lexikóny však uvádzajú, že Medvecký nahradil Tajovského po jeho odchode na vojnu v roku 1917 vo funkcii tajomníka Slovenskej národnej strany, nie rady. Je to zrejmé, lebo SNR vznikla až roku 1918 ako v poradí druhá (po tej z revolučných rokov 1848 - 1849), keď sa o jej ustanovení dohodli zástupcovia slovenského národa na tajnej porade Slovenskej národnej strany 24. mája 1918. Na známom zhromaždení v Turčianskom Sv. Martine 30. októbra 1918 potom vznikla SNR ako reprezentantka slovenského národa a Medvecký sa stal jej tajomníkom. V tejto funkcii podpísal aj známu Deklaráciu slovenského národa. Takže Medvecký bol tajomníkom Slovenskej národnej strany (od roku 1917) a potom aj SNR (od roku 1918). Z Kováčovho textu možno stoja za zmienku dve menej známe skutočnosti z Medveckého života, aj keď nie sú až tak neznáme: založil slovenský sirotinec v Kláštore pod Znievom a napísal libreto pre slovenskú operetu pod názvom *Katuša* (s. 140 - 141).

D. Kováč potom v roku 2003 uverejnil opäť v rámci kolektívnej práce druhý prehľadový článok o K. A. Medveckom,⁶⁷ ktorý je ešte stručnejší, ako ten prvý a opäť bez poznámkového aparátu. V ňom v úvode predstavil Medveckého už správne - ako tajomníka Slovenskej národnej strany (nahradil J. G. Tajovského), ale podľa Kováča až od roku 1918, nie o rok skôr, ako je to uvedené v prehľadových lexikónoch a slovníkoch.⁶⁸ V texte príspevku vychádzal opäť z Medveckého memoárov z roku 1935.

Precíznejšia a podrobnejšia prehľadová štúdia s poznámkovým aparátom o K. A. Medveckom je od Jána Goliana v kolektívnej monografii *[ne]známe príbehy. Osem zabudnutých osobností 19. a 20. storočia*.⁶⁹ Golian tu na základe odbornej

⁶⁵ KOVÁČ, Dušan. Karol Anton Medvecký. In KOVÁČ, Dušan et al. *Muži deklarácie*. 2. vyd. Bratislava : Veda, 2000, s. 124 - 142.

⁶⁶ MEDVECKÝ, Karol Anton. *Z mojich rozpomienok k šesdesiatinám 8.6.1875 - 8.6.1935*. Trnava : Fr. Urbánek, 1935, 182 s.

⁶⁷ KOVÁČ, Dušan. Karol Anton Medvecký. Približovanie k záhadnému oblaku. In MICHÁLEK, Slavomír - KRAJČOVIČOVÁ, Natália (eds.). *Do pamäti národa : osobností slovenských dejín prvej polovice 20. storočia*. Bratislava : Veda, 2003, s. 407 - 410.

⁶⁸ Pravdepodobne túto informáciu prevzal z článku M. Hronského, viď poznámka č. 57.

⁶⁹ GOLIAN, Ján. Karol Anton Medvecký. Pútnik národného života. In GOLIAN, Ján - MOLDA, Rastislav (zost.). *[ne]známe príbehy. Osem zabudnutých osobností 19. a 20. storočia*. Banská Bystrica : Society for

literatúry, ale i archívnych prameňov (nové informácie napr. z Archívu Národného biografického ústavu v Martine) prehľadne opísal život a dielo K. A. Medveckého. Väčšinu textu o živote Medveckého však tiež prevzal z jeho memoárov *Z mojich rozpomienok*. Golianov text výstižne zachytáva Medveckého ako katolíckeho kňaza (kaplána a farára v rôznych farnostiach), potom ako etnografa a nakoniec priblížil jeho politické aktivity po vzniku Československa roku 1918. Nevyhol sa chybnému konštatovaniu ohľadom Medveckého funkcie tajomníka Slovenskej národnej rady od roku 1917,⁷⁰ pričom túto mylnú informáciu prevzal pravdepodobne od Dušana Kováča, čo sme vysvetlili vyššie. Oceňujeme, že v závere svojho textu (s. 174 - 175) sa pokúsil Golian o zhodnotenie Medveckého života a diela a poukázal i na jeho negatívny črty povahy (cholerická stránka jeho charakteru).

Na záver pri všeobecnom hodnotení osobnosti K. A. Medveckého nesmieme opomenúť na krátke slovníkové, lexikálne heslá a krátke prehľadové články (medailóny, nekrológy) pri príležitosti jeho životných jubileí (narodenie, úmrtie). Takéto krátke príspevky boli pochopiteľne napísané najskôr pri jeho úmrtí (nekrológy) v roku 1937,⁷¹ prehľadové heslá v dobových publikáciách, lexikónoch a slovníkoch,⁷² a v ďalších rokoch pri príležitosti jeho okrúhlych životných jubileí. Prvé moderné odborné slovníkové heslo o K. A. Medveckom bolo publikované v *Slovenskom biografickom slovníku* v roku 1990⁷³ a potom v *Lexikóne katolíckych kňazských osobností Slovenska* v roku 2000.⁷⁴ Nasledujú krátke články (medailóny) pri príležitosti Medveckého životných jubileí, napr. od Jána Bobáka, ktorý ho predstavil podrobnejšie snahy Medveckého v oblasti histórie a archeológie a spomenul aj jeho členstvo v Matici slovenskej, kde bol od roku 1926 predsedom jej historického odboru.⁷⁵ Bobák uviedol, že „*Medvecký sa ako historik prezentoval najmä v Matici slovenskej*“ a ako historik sa venoval cirkevným dejinám a dejinám prevratu roku 1918.⁷⁶ Z historických prác Medveckého Bobák stručne priblížil monografickú prácu *Cirkevné pomery katolíckych Slovákov v niekdajšom Uhorsku*,⁷⁷ pričom ťažisko práce podľa Bobáka je v období 1900 až 1918. Zaujímavé sú, podľa autora medailónu, najmä prílohy *Návrh na dočasné ustanovenia pre rím. kat. cirkev na Slovensku* a *O úprave*

Human Studies, 2017, s. 144 - 175.

⁷⁰ GOLIAN, Karol Anton Medvecký, s. 165.

⁷¹ Uverejnené v: *Sborník MSS*, 1937, roč. 31, s. 200 - 203; *Slovenské pohľady*, 1937, roč. 53, s. 704 - 705; *Národné noviny*, 14.12.1937, roč. 68, s. 1 - 2; *Politika*, 1937, roč. 7, s. 271.

⁷² Napr. *Kultúrní adresár* 2. Praha, 1936; RIZNER, V. Ludovít. *Bibliografia písomníctva slovenského na spoločnosť slovníka od najstarších čias do konca r. 1900: s pripojenou bibliografiou archeologickou, historickou, miestopisnou a prírodovedeckou. L - O*, zväzok 3. Turčiansky Sv. Martin : Nákladom Matice slovenskej, 1932, s. 186; *Ottův slovník naučný nové doby*: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému, časť 4, zväzok 1, s. 157.

⁷³ *Slovenský biografický slovník, IV. zv., M - Q*. Heslo Medvecký, Karol Anton. Martin : Matica slovenská, 1990, s. 137 - 138.

⁷⁴ PARENIČKA, Pavol. Medvecký, Karol Anton. In PAŠTIKA, Július et al. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava : Lúč, 2000, s. 909 - 911.

⁷⁵ BOBÁK, Ján. Historik Karol Anton Medvecký (1875 - 1937). (K 125. výročiu narodenia). In *Historický zborník*, 2000, roč. 10, č. 2, s. 240 - 243.

⁷⁶ BOBÁK, Historik Karol Anton Medvecký, s. 241.

⁷⁷ Vydaná bola vlastným nákladom Medveckého roku 1920 v Ružomberku. Podľa Bobáka ju Medvecký mal napísanú a pripravenú do tlače už v roku 1909, ale v Uhorsku nenašiel tlačiareň, ktorá by mu prácu vydala nescenzurovanú.

pomerov medzi Česko-Slovenskou republikou a cirkvou katolíckou (podľa návrhu Českej kňazskej rady).⁷⁸ Ako druhú historickú prácu, najvýznamnejšiu od Medveckého, predstavil monografiu *Slovenský prevrat*, zv. 1. – 4, pričom priblížil aj prípravu vydania tejto najrozsiahlnejšej historickej publikácie K. A. Medveckého. Podľa Bobáka túto monografiu Medvecký pripravoval ako predseda Historického odboru Maticе slovenskej, keďže materiál k dejinám prevratu 1918 – 1919 bol sústreďovaný po roku 1918 v Matici slovenskej. Do prípravy tohto diela bola zaangažovaná aj správa Maticе slovenskej, ktorá oslovila v roku 1926 účastníkov deklaračného zhromaždenia v Turčianskom Sv. Martine formou dotazníka, v ktorom mali odpovedať na položené otázky a poslať tiež prípadný dokumentačný materiál. Nakoniec však túto monografiu o prevrate na Slovensku nevydala Matica slovenská, pretože Medvecký, podľa Bobáka, zvýšil svoje požiadavky na výšku honorára a Matica slovenská ich nebola ochotná akceptovať. Prácu preto vydalo vydavateľstvo „Komenský“ a vytlačil Knihotlačiarenský spolok sv. Vojtecha v Trnave.⁷⁹ Bobák pri hodnotení tohto diela správne uviedol, že „*Medveckého Slovenský prevrat možno zaradiť k typu dobových apologetických prác (V. Šrobár, I. Dérer, F. Houdek, E. Stodola, M. Hodža, M. Ivánka a ďalší), ktoré vznikli na politickú objednávku, hodnotiace prevrat roku v roku 1918 a vznik Č-SR z pozícií ideológie čechoslovakizmu*“.⁸⁰ Najnovšie medailóny o K. A. Medveckom z roku 2015 sú od Marty Dobrotkovej – opäť v Historickom zborníku a v Národnom kalendári.⁸¹

Hollého Životopis Andreja Kmeťa od K. A. Medveckého

Ďalšiu časť nášho príspevku budú tvoriť odborné práce historikov, ktoré sa zaoberajú hodnotením Medveckého prác, väčšinou odborných. Ako prvú uvedieme štúdiu Karola Hollého, v ktorej sa pokúsil zhodnotiť životopis Andreja Kmeťa od K. A. Medveckého ako zostavovateľa.⁸²

Hollý vo svojej štúdii sledoval dva hlavné ciele: 1. Predstaviť proces genézy Medveckého biografie o Kmeťovi – z organizačného i ideového uhla pohľadu; 2. Urobiť analýzu štruktúry a obsahu tejto biografie v kontexte možných alternatív. Jeho členenie textu je preto skôr tematické než chronologické: 1. Kontext biografie: nekrológy Kmeťa; 2. Organizačný aspekt genézy biografie; formálna podoba a štruktúra biografie; 3. Obsah biografie v porovnaní s pôvodnými zámermi a možnými alternatívami; 4. Namiesto záveru: výberovosť a „zabúdanie“ ako metódy pri tvorení ideologického textu (recenzia J. Škultétyho).⁸³ Hollý pripomenul, že sa sústredil na posledné dve časti, v ktorých ho zaujímali rôzne obrazy Kmeťa, pričom venoval pozornosť diferencovanému vnímaniu funkcie jeho odkazu – bez nároku na úpl-

⁷⁸ BOBÁK, Historik Karol Anton Medvecký, s. 241.

⁷⁹ BOBÁK, Historik Karol Anton Medvecký, s. 242.

⁸⁰ BOBÁK, Historik Karol Anton Medvecký, s. 242 – 243.

⁸¹ DOBROTKOVÁ, Marta. Karol Anton Medvecký (1875 – 1937). In *Historický zborník*, 2015, roč. 25, č. 1, s. 184 – 187. TÁŽE. Karol Anton Medvecký. In *Národný kalendár 2015*. Martin : Vydavateľstvo Matica slovenskej, 2014.

⁸² HOLLÝ, Karol. Ku genéze a charakteru Životopisu † Andreja Kmeťa od Karola A. Medveckého (1913). In PORIEZOVÁ, Miriam (ed.). *Studia Bibliographica Posoniensia*, I/2008, s. 141 – 159.

⁸³ HOLLÝ, Ku genéze a charakteru Životopisu, s. 142.

nosť a definitívnu platnosť interpretácií (s. 142). Vzhľadom na obmedzený priestor a nevyužitie širšej pramennej bázy chápal svoj text skôr ako príspevok do diskusie o formovaní pamäte o Kmeťovi pred prvou svetovou vojnou.

Za nosnú časť Hollého štúdie považujeme tie časti, kde analyzuje opis osobnosti Kmeťa zo strany historika J. Bottu (Osvald - autor *Vyzvania*⁸⁴ (s. 149 - 150) pôvodne plánoval, aby Botto napísal časť *Kmeť a MSS* v biografii o Kmeťovi, ale to sa neuskutočnilo). Podľa Hollého Botto i *Národné noviny* viac vo svojej interpretácii oslavovali a heroizovali Kmeťa ako samotný autor biografie K. A. Medvecký. K tomu autor napísal: „*Zaujímavý je tiež obraz Kmeťa ako národovca. Na rozdiel od Kmeťa z Národných novin či z prác Botta, u Medveckého čitateľ nachádza Kmeťa-národovca, ktorý sa borí nielen s maďarizáciou, ale aj s nepochopením zo strany samotných Slovákov.*“⁸⁵

Podľa Hollého neštandardné a alternatívne pohľady na osobnosť Kmeťa sú najmä v dvoch kapitolách tejto Medveckého biografie. Ich autormi sú Franko Kabina a spomínaný František Richard Osvald.⁸⁶ Kabinove spomienky na Kmeťa, podľa Hollého, pôsobia realisticky, sú písané bez pátosu a Kmeť v nich vystupuje ako každý človek - s kladmi i záporni (s. 155).

Namiesto záveru zhodnotil Hollý recenziu J. Škultétyho na sledovanú biografiiu Medveckého o Kmeťovi. Považoval ju za neobjektívnu, pretože „*rovnať, ako spomenuté práce J. Bottu, bola v súlade s idealizujúcim a národno-agitačným smerom, ktorý po smrti Kmeťa vyznačili Národné noviny.*“⁸⁷ V tomto kontexte ocenil obsah Medveckého biografie aj napriek tomu, že často nekorešpondoval s proklamovanými cieľmi (s. 157).

Hollý sa podľa nás snažil zistiť vo svojom príspevku, či môžeme nájsť v spomínanej biografii (životopise) o A. Kmeťovi i náznaky a pokusy o objektívnejší pohľad na túto osobnosť našich novodobých dejín na rozdiel od tradičného národno-buditeľského heroického pohľadu. Jeho závery v tomto zmysle sú nasledovné: najviac sa priblížil k objektívnemu obrazu celý obsah biografie o Kmeťovi od zostavovateľa K. A. Medveckého na rozdiel od prác historika J. Bottu či príspevkov v *Národných novinách*, ktoré boli len oslavné, heroizujúce v zmysle národno-buditeľskom a oslavnom predstavujúce jednostranný obraz národného buditeľa bez potrebného kritického pohľadu. Podobne ako neobjektívna recenzia J. Škultétyho, ktorú napísal do *Slovenských pohľadov* na Medveckého biografiiu o Kmeťovi, v ktorej zamlčal niektoré negatívne stránky Kmeťovho života. Podľa Hollého o alternatívny, „neoficiálny“ prístup k zobrazeniu osobnosti A. Kmeťa sa pokúsili v biografii o Kmeťovi taktiež F. Kabina a F. R. Osvald, čo nesporne prispelo aj z dnešného pohľadu k vyššej objektívnosti Medveckého biografie o A. Kmeťovi.

⁸⁴ Uverejnené na podporu vydania biografie o Kmeťovi v *Slovenských pohľadoch*, 1908, roč. 28, č. 3, s. 192.

⁸⁵ HOLLÝ, Ku genéze a charakteru Životopisu, s. 155.

⁸⁶ KABINA, Franko. Rozpomienky na môjho bratranca. In MEDVECKÝ, Karol A. (ed.). *Andrej Kmeť: Rím.-katolícky kňaz, slovenský učenec, zakladateľ a prvý predseda Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1841 - 1908 : Životopis*. Turčiansky Sv. Martin : nákladom spisovateľovým, 1913, s. 38 - 47; OSVALD, Fr. Richard. Čo si ľud rozpráva o Andrejovi Kmeťovi. In MEDVECKÝ, Andrej Kmeť: Rím.-katolícky kňaz, s. 176 - 177.

⁸⁷ HOLLÝ, Ku genéze a charakteru Životopisu, s. 157.

Práce Jána Goliana o K. A. Medveckom

Z ďalších slovenských historikov sa venoval osobnosti K. A. Medveckého i jeho odborným prácam Ján Golian, a to vo viacerých svojich príspevkoch. Podobne ako K. Hollý, venoval sa aj téme vzťahu a vplyvu A. Kmeťa na K. A. Medveckého, hoci v tomto prípade nerozoberal a nehodnotil odbornú prácu K. A. Medveckého (ako Hollý životopis Kmeťa od Medveckého), ale jeho osobný vzťah k A. Kmeťovi.⁸⁸ Vo svojom texte samozrejme opisuje aj publikačné aktivity K. A. Medveckého, napr. pri skúmaní o prvých osobných kontaktoch Kmeťa s Medveckým a ich osobnový zoznámení (doteraz nie je známe miesto ani dátum) spomenul prvý publikovaný článok Medveckého, ktorý uverejnil ako 19-ročný v regionálnych novinách *Árva megye Hirlap*.⁸⁹ Golian si za hlavný cieľ tejto štúdie stanovil „*analyzovať a interpretovať základné kontúry plastického vzťahu a spolupráce oboch kňazov*“.⁹⁰ Golian sa domnieva, že pri vstupe Medveckého do národného hnutia v prvej dekáde 20. storočia, kedy bol Kmeť jedným z „*najexponovanejších členov slovenského národného hnutia*“ (s. 145), pomoc Kmeťa spočívala „*najmä v prirodzenom odkrývaní príležitostí a vytváraní podmienok pre Medveckého talent*“.⁹¹ Kmeť však, podľa Goliana, Medveckého nikde nepretláčal a neprotežoval ho, ten si sám hľadal vlastnú cestu a kontakty, napr. s historikom Františkom V. Sasinkom (s. 146). Kmeť zoznámil Medveckého aj s Ludovítom Vladimírom Riznerom, národovcom a bibliografom. Golian sleduje a opisuje ich kontakty prostredníctvom zachovanej korešpondencie (s. 147 - 148). Autor odkrýva aj kontakty Medveckého s priekopníkom fotoграфovania na Slovensku Pavlom Socháňom (s. 149). Sledoval aj ďalšie Medveckého kontakty s predstaviteľmi MSS a slovenskej vedy, najmä v období, keď pripravoval monografiu o Detve. Medvecký sa kontaktoval a komunikoval s pokladníkom MSS Andrejom Halašom, tajomníkom Andrejom Sokolíkom, Františkom Šujanským, Milanom Lichardom či Adolfom Petrom Zátureckým (s. 149 - 150, poznámka č. 126). Osobitne spomenul kontakty Medveckého s Jozefom Škultétyom (s. 150). Hlavným cieľom Goliana však bolo sledovať spoluprácu Medveckého s Kmeťom, a to na základe, ako uviedol v úvode, vzájomnej korešpondencie. Tu sa opieral hlavne o Archív Slovenského národného múzea, pracovisko Martin, Osobný fond Andreja Kmeťa, z ktorého najčastejšie citoval a prevzal z neho vo forme vzájomnej korešpondencie najviac cenných informácií. Chybne však uviedol v záverečnom zozname názov archívu ako Slovenský národný archív, pracovisko Martin, správne mal byť Archív Slovenského národného múzea, pracovisko Martin (s. 159).

Golianovi sa podarilo vo svojej štúdii opísať plasticky vzťah a vzájomnú spoluprácu A. Kmeťa s K. A. Medveckým predovšetkým na základe dochovanej korešpondencie zo spomínaného Archívu Slovenského národného múzea, ako aj z ďalších archívnych prameňov, dobovej tlače a odbornej literatúry. Prispel tak k bližšiemu ozrejeniu vzájomného vzťahu dvoch významných národovcov a katolíckych kňa-

⁸⁸ Urobil tak v štúdii GOLIAN, Ján. „Starí učia mladých lietat!“ Vplyv Andreja Kmeťa na formovanie Karola Antona Medveckého v úvodnej dekáde 20. storočia. In *Kultúrne dejiny*, supplementum, 2021, roč. 12, s. 132 - 163.

⁸⁹ GOLIAN, „Starí učia mladých lietat!“, s. 135.

⁹⁰ GOLIAN, „Starí učia mladých lietat!“, s. 135.

⁹¹ GOLIAN, „Starí učia mladých lietat!“, s. 146.

zov v prvom decéniu 20. storočia poznamenaného tvrdou maďarizáciou, na ktorú doplatil vo veľkej miere aj samotný K. A. Medvecký.

Golian priniesol aj hodnotenie odbornej práce o Detve z pera K. A. Medveckého.⁹² Hneď v úvode uviedol, že „*Obecné monografie zažívajú v dnešných časoch svoju renesanciu, pričom na úrovni miestnych samospráv sa stali istou vecou prestíže a seba-prezentácie.*“⁹³ Je určite pravdou, že vydať monografiu obce je vecou prestíže, čo bude v každom období, ale dovoľme si tvrdiť, že renesancia tohto vydávania nastala už oveľa skôr, a to najmä v druhej polovici 90. rokov 20. storočia, keď po prevratných spoločenských zmenách v našej spoločnosti a prijatí potrebných zmien v legislatíve i iných oblastiach samospráv v prvej polovici 90. rokov nastala zlatá éra vydávania mestských a dedinských monografií. Vtedajšia štatistika to jasne dokazuje. I samotný autor to v ďalšom texte spomína, keď píše o „*poprevratovej vlne obecných monografií*“, ktorá bola viac tendenčná a túto vlastnosť sa snažia podľa Goliana novšie monografie napraviť (s. 355). Golian v tomto príspevku sledoval postupnú prípravu textu monografie Detvy, pričom čerpal a citoval dostupné archívne pramene, najčastejšie už vyššie spomínaný Osobný fond Andreja Kmeťa z Archívu Slovenského národného múzea, pracovisko Martin. V korešpondencii zachovanej v tomto fonde Medvecký vo svojich listoch A. Kmeťovi i ďalším osobnostiam opisoval prípravu jednotlivých kapitol monografie Detvy. Opísal taktiež problémy s finálnym vydaním a tlačou knihy, ktorú mala financovať MSS (do tlače bol rukopis pripravený už v marci 1903 – s. 368), ale nakoniec, hoci s oneskorením až roku 1905 ju vydal Medvecký vlastným nákladom. Medzi ohlasmi na monografiu o Detve Golian uviedol recenziu od J. Škultétyho v *Slovenských pohľadoch* v roku 1906 (s. 374), no na rozdiel od K. Hollého spomenul aj niektoré drobné výčitky a chyby, ktoré vyčítal autorovi Medveckému Škultéty. Ale aj Golian nazval Škultétyho recenziu „pochvalnou“, no spomenul i kritické ohlasy na prácu o Detve, napr. od spisovateľa Jána Ferienčíka, ktorý však tiež po kritických pripomienkach na záver prácu odporučil a pochválil (s. 374). Golian spomenul aj ďalšie ohlasy z maďarského prostredia od Jószeffa Enryeya, z Čiech od Karla Chotka (oba pozitívne) a monografia o Detve bola propagovaná taktiež v časopise *Český lid* (s. 375). Golian uviedol, že celkový náklad 1000 ks sa podarilo rozpredať v priebehu jedného roka, čo bol v kontexte doby s rôznymi problémami úspech, na druhej strane Medvecký bol sklamaný malým záujmom o knihu v zahraničí. V závere štúdie sú opísané úvahy a snahy Medveckého o druhé vydanie tejto monografie o Detve, ktoré sa však z rôznych dôvodov nerealizovali, resp. boli neúspešné (s. 376 – 377). Nakoniec však nádej na vydanie vzbudila reakcia vydavateľstva Ústrednej správy Slovenskej ligy a nakladateľa L. Mazáča, no vzhľadom na veľký rozsah rukopisnej práce mal tento Medvecký prepracovať. Medveckému sa však nepodarilo prepracovať text do modernej „čitateľnej“ podoby polovice 30. rokov, lebo text zostal podľa Goliana v starej podobe na začiatku 20. storočia. Z týchto dôvodov „starého znenia“ monografie kniha o Detve v druhom vydaní nevyšla, ako to odôvodňovalo aj vydavateľstvo Slovenskej ligy (s. 380).

⁹² V štúdiu GOLIAN, Ján. Zrod a cesty monografie Detva z pera Karola Antona Medveckého. In SOLÁRIKOVÁ, Miroslava (ed.). *Knihá 2015*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2015, s. 355 – 383.

⁹³ GOLIAN, Zrod a cesty monografie, s. 355.

Detvou z hľadiska demografického a kultúrneho sa zaoberal Golian aj vo svojej najrozsiahlnejšej monografickej práci *Život ľudu detvianského*, kde spomenul i Medveckého diela o Detve.⁹⁴ Analýzu Medveckého diel o Detve, najmä však jeho monografiu o Detve, urobil Golian v štúdiu *Obraz Detvy a jej obyvateľov v literárnych prameňoch v druhej polovici dlhého 19. storočia*.⁹⁵

Známa záľuba K. A. Medveckého v cestovaní sa premietla tiež do jeho tvorby, keď napísal dve cestopisné črty, v ktorých opísal svoje zážitky z cestovania po Európe. Prvá bola z jeho cesty do Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov⁹⁶ a v druhej opísal zážitky z pobytu vo Francúzsku a Anglicku.⁹⁷ Medvecký navštívil taktiež Spojené štáty americké, no svoje zážitky z návštevy tejto krajiny nezachytil v žiadnej práci. Jeho cestopisnými prácami sa doteraz zo slovenských historikov podrobne nikto nevenoval, hoci napísal len dve cestopisné črty. Ján Golian a Rastislav Molda publikovali vo svojej publikácii zameranej na cestovanie a cestopisy našich slovenských osobností⁹⁸ aj cestopisnú črtu K. A. Medveckého *Moja cesta do Francie a Anglie* (s. 106 – 129), ktorú doplnili príslušnými poznámkami a vysvetlivkami pod čiarou. V predslove k nej na s. 106 opäť chybne uviedli, že v roku 1917 sa Medvecký stal sekretárom Slovenskej národnej rady. Správne mali uviesť „tajomníkom Slovenskej národnej strany“, ako sme to napísali vyššie, lebo Slovenská národná rada, ako druhá v poradí v našich novodobých dejinách, bola založená až na martinskom deklaračnom zhromaždení 30. októbra 1918 a až vtedy sa stal Medvecký jej tajomníkom.

Záver

Pri záverečnom hodnotení odborných historických prác o živote a diele K. A. Medveckého musíme opätovne konštatovať, ako sme naznačili v úvode, že doteraz nebola napísaná v slovenskej (ani zahraničnej) historiografii odborná historická biografía o tejto osobnosti moderných slovenských dejín. Biografía, ktorá by spĺňala

⁹⁴ GOLIAN, Ján. *Život ľudu detvianského. Historicko-demografická a kultúrna sonda do každodenného života na Podpolaní v dlhom 19. storočí*. Ružomberok : Society for Human Studies, 2019. Medveckého práce o Detve uviedol na s. 33, poznámky č. 84, 85, Medveckého monografiu o Detve citoval tiež na s. 28, poznámka č. 44.

⁹⁵ GOLIAN, Ján. *Obraz Detvy a jej obyvateľov v literárnych prameňoch v druhej polovici dlhého 19. storočia*. In *Slovenský národopis*, 2017, roč. 65, č. 1, s. 39 – 64. Medveckého osobnosť alebo jeho práce spomenul, resp. niektoré bližšie opísal a analyzoval na s. 42 – 43, 45 – 47, 51, 55 – 56, 62, pričom citoval alebo analyzoval tieto Medveckého príspevky: *O ľudovom umení v Detve*. In *Sborník MSS*, 1901, roč. 6, s. 144 – 152; *Detva. Monografia*. Ružomberok : nákladom vlastným, 1905; *Detvanský kraj*. In *Český lid*, 1907, roč. 14, s. 367 – 375; *Úvod*. In *Detva. Cyklus obrazů O. Štáfila z uherského Slovácka*. Praha : Politika, 1913; *Z mojich rozpomienok k šesdesiatinám 8.6.1875 – 8.6.1935*. Trnava : Fr. Urbánek, 1935. V záverečnom zozname použitej literatúry uviedol aj posledné vydanie Medveckého monografie o Detve z roku 1995: MEDVECKÝ, Karol A. *Detva. Monografia*. Zvolen : Združenie Jas, 1995.

⁹⁶ MEDVECKÝ, Cesta po Juhoslávii, 1921.

⁹⁷ MEDVECKÝ, Karol Anton. *Moja cesta do Francie a Anglie*. Bratislava : Unia, 1925. Obe cestopisné črty majú rozsah približne 16 až 20 strán.

⁹⁸ GOLIAN, Ján – MOLDA, Rastislav (eds.). *Cestopisné denníky. Zblízka i ďaleka, z monarchie i republiky*. Banská Bystrica : Society for Human Studies, 2018. Úvodnú štúdiu v tejto práci pod názvom *Cestopis a cestovanie na prahu súčasnosti* napísali zostavovatelia, predstavili stručne všetkých autorov cestopisov uverejnených v knihe, na s. 14 spomenuli i K. A. Medveckého a jeho poprevertové cesty do Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov a do Francúzska a Anglicka a potom ho predstavili formou stručného životopisu na s. 21 – 22.

všetky potrebné kritériá z hľadiska metodologicko-teoretického pri využití historických metód, najmä biografickej metódy, ako sme to opísali v úvodných pasážach nášho príspevku. Prvý väčší záujem o osobnosť K. A. Medveckého nastal v roku 1995 pri príležitosti jeho 120. výročia narodenia, keď v *Zborníku Muzeálnej slovenskej spoločnosti* vyšli štyri parciálne štúdie (články) zamerané na dejiny rodu Medveckých (I. Čerňan), činnosť Medveckého v období prevratu 1918 – 1920 (M. Hronský), jeho prácu v oblasti etnografie (L. Jaseňák) a členstvo a činnosť Medveckého v Muzeálnej slovenskej spoločnosti (R. Lacko). V ďalšom období väčšina autorov, ktorí sa venovali osobnosti K. A. Medveckého, sa snažili komplexne zhodnotiť jeho život a dielo (stručne D. Kováč, 2000, 2003, podrobnejšie J. Golian, 2017). Druhý typ prác priniesol hodnotenie Medveckého odborných prác, hlavne išlo o životopis Andreja Kmeťa od Medveckého (K. Hollý, 2008) a monografiu o Detve (J. Golian, 2015). Vplyv a vzťah A. Kmeťa ku K. A. Medveckému sa pokúsil zhodnotiť vo svojej štúdii J. Golian (2021). Zálubu v cestovaní premietol Medvecký do napísania dvoch cestopisných črt, ktorým sa doteraz z odborníkov nikto nevenoval. Jeho cestopisnú črtu o ceste do Francúzska a Anglicka z roku 1925 publikovali J. Golian a R. Molda v publikácii o cestovaní a cestopisoch našich osobností (2018). Potom vyšli už len prehľadové práce o živote a diele Medveckého v slovníkoch, lexikónoch či v zborníkoch pri príležitosti jeho životných jubileí (*Slovenský biografický slovník*, 1990; *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*, autor hesla P. Parenička, 2000; *Historický zborník*, autor J. Bobák, 2000 (v tomto medailóne je hodnotený prevažne ako autor historických prác) a M. Dobrotková, 2015; *Národný kalendár 2015*, autorka M. Dobrotková. Komplexná vedecká historická biografia o Medveckom, ktorá by ho analyzovala a hodnotila v celej šírke jeho spoločenského angažovania v dvoch historických epochách a režimoch (Rakúsko-Uhorsko, prvá ČSR) a zároveň zhodnotila jeho dielo (odborné i popularizačné práce v muzeológii, etnológii, histórii, archeológii), doteraz absentuje. Prvá skôr populárno-náučná biografia Pavla Kollára o K. A. Medveckom z roku 2005 nespĺňa najmä odborné kritériá na biografickú prácu, preto zostala len prvým „pokusom o priblíženie osobnosti K. A. Medveckého“.

Väčšina autorov, ktorá sa venovala osobnosti K. A. Medveckého, vychádzala a čerpala z jeho memoárov *Z mojich rozpomienok k šesdesiatinám*, ktoré vyšli v Trnave roku 1935, v ktorých autor podrobnejšie zmapoval svoj život katolíckeho kňaza, politika a etnografa. Je to najcitovanejšia Medveckého práca pri spracovávaní jeho života a diela zo strany odborníkov – historikov na Slovensku.

Dobová tlač

Český lid, 1907
Národné noviny, 1937
Politika, 1937
Sborník MSS, 1901, 1937
Slovenské pohľady, 1908, 1937

Literatúra

- Biografický lexikón Slovenska, M - N*, 6. zväzok. Martin : Národný biografický ústav SNK v Martine, 2017.
- BOBÁK, Ján. Historik Karol Anton Medvecký (1875 - 1937). (K 125. výročiu narodenia). In *Historický zborník*, 2000, roč. 10, č. 2, s. 240 - 243.
- BURKE, Peter. *Co je kulturní historie?* Praha : Dokořán, 2011.
- BŮŽEK, Václav et al. *Úvod do studia historie*. České Budějovice : Jihočeská univerzita, 1994.
- CAINE, Barbara. *Biography and History*. New York : Palgrave Macmillan, 2010.
- ČERŇAN, Igor. Genealogická sonda do rodiny Medveckých z Medvedzia a Bysterca na Orave. In *Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995*. Zost. Imrich Sedlák. Martin : Muzeálna slovenská spoločnosť, 1995, s. 7 - 22.
- DENZIN, Norman. *Interpretive biography*. Newbury Park, Calif. : Sage Publications, 1989. <https://doi.org/10.4135/9781412984584>
- DOBROTKOVÁ, Marta. Karol Anton Medvecký (1875 - 1937). In *Historický zborník*, 2015, roč. 25, č. 1, s. 184 - 187.
- DOBROTKOVÁ, Marta. Karol Anton Medvecký. In *Národný kalendár 2015*. Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2014.
- DOSSE, François. *Le Pari biographique. Ecrire une vie*. Paris : La Découverte, 2005.
- ETZEMÜLLER, Thomas. *Biographien*. Frankfurt; New York : Campus, 2012.
- FEBVRE, Lucien. *Combats pour l'Histoire*. Paris : Librairie Armand Colin, 1992.
- FEDORČÁK, Peter. Biografia a biografická metóda v historickom výskume. In ŠUTAĽ, Štefan (ed.). *Ludia a dejiny. Historická biografia a jej miesto v historiografii*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016, s. 26 - 36.
- FETZ, Bernhard. Der Stoff, aus dem das (Nach-)Leben ist : zum Status biographischer Quellen. In *Die Biographie - Zur Grundlegung ihrer Theorie*. Hrsg. B. Fetz. Berlin; New York : de Gruyter, 2009, s. 104 - 109.
- FETZ, Bernhard. Die vielen Leben der Biographie. Interdisziplinäre Aspekte einer Theorie der Biographie. In *Die Biographie - Zur Grundlegung ihrer Theorie*. Hrsg. B. Fetz. Berlin; New York : de Gruyter, 2009, s. 22 - 29.
- Geschichtslernen in biographischer Perspektive. Nachhaltigkeit - Entwicklung - Generationen-differenz*. Hrsg. M. Sauer, Ch. Bühl-Gramer, A. John u.a. Göttingen : V&R Unipress, 2014.
- GOLIAN, Ján. Karol Anton Medvecký. Pútnik národného života. In GOLIAN, Ján - MOLDA, Rastislav (zost.). *[Ne]známe príbehy. Osem zabudnutých osobností 19. a 20. storočia*. Banská Bystrica : Society for Human Studies, 2017, s. 144 - 175.
- GOLIAN, Ján. Obraz Detvy a jej obyvateľov v literárnych prameňoch v druhej polovici dlhého 19. storočia. In *Slovenský národopis*, 2017, roč. 65, č. 1, s. 39 - 64.
- GOLIAN, Ján. „Starí učia mladých lietať!“ Vplyv Andreja Kmeťa na formovanie Karola Antona Medveckého v úvodnej dekáde 20. storočia. In *Kultúrne dejiny*, supplementum, 2021, roč. 12, s. 132 - 163.
- GOLIAN, Ján. Zrod a cesty monografie Detva z pera Karola Antona Medveckého. In SOLÁRIKOVÁ, Miroslava (ed.). *Kniha 2015*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2015, s. 355 - 383.
- GOLIAN, Ján. *Život ľudu detvianského. Historicko-demografická a kultúrna sonda do každodenného života na Podpoľaní v dlhom 19. storočí*. Ružomberok : Society for Human Studies, 2019.
- GOLIAN, Ján - MOLDA, Rastislav (eds.). *Cestopisné denníky. Zblízka i zďaleka, z monarchie i republiky*. Banská Bystrica : Society for Human Studies, 2018.
- HOLEC, Roman. Osobnosť a región (metodologické úvahy). In PEKÁR, Martin - DERFIŇÁK, Patrik (eds.). *Regionálne dejiny a dejiny regiónov*. Prešov : Universum, 2004, s. 38 - 47.

- HOLLÝ, Karol. Ku genéze a charakteru Životopisu † Andreja Kmeťa od Karola A. Medveckého (1913). In PORIEZOVÁ, Miriam. (ed.). *Studia Bibliographica Posoniensia*, 1/2008, s. 141 – 159.
- HROCH, Miroslav et al. *Úvod do studia dejepisu*. Praha : SPN, 1985.
- HRONSKÝ, Marián. Slovenská spoločnosť v prelomových rokoch 1918 – 1920 a aktivity K. A. Medveckého. In *Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995*. Zost. Imrich Sedlák. Martin : Muzeálna slovenská spoločnosť, 1995, s. 23 – 31.
- JASENÁK, Ladislav. Karol Anton Medvecký ako etnograf. In *Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995*. Zost. Imrich Sedlák. Martin : Muzeálna slovenská spoločnosť, 1995, s. 32 – 36.
- KABINA, Franko. Rozpomienky na môjho bratranca. In MEDVECKÝ, Karol A. (ed.). *Andrej Kmeť: Rím.-katolícky kňaz, slovenský učenc, zakladateľ a prvý predseda Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1841 – 1908 : životopis*. Turčiansky Sv. Martin : nákladom spisovateľovým, 1913, s. 38 – 47.
- KOLLÁR, Pavol. *Karol Anton Medvecký (1875 – 1937)*. Ružomberok : Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2005.
- KOVÁČ, Dušan. Karol Anton Medvecký. In KOVÁČ, Dušan et al. *Muži deklarácie*. 2. vyd. Bratislava : Veda, 2000, s. 124 – 142.
- KOVÁČ, Dušan. Karol Anton Medvecký. Približovanie k záhadnému oblaku. In MICHÁLEK, Slavomír – KRAJČOVIČOVÁ, Natália (eds.). *Do pamäti národa : osobnosti slovenských dejín prvej polovice 20. storočia*. Bratislava : Veda, 2003, s. 407 – 410.
- KŠIŇAN, Michal. Ako napísať historickú biografiu? Prípád Štefánik. In FERENČUHOVÁ, Bohumila et al. *Biografia a historiografia. Slovenský, český a francúzsky pohľad*. Bratislava : Spoločnosť Pro Historia, 2012, s. 121 – 134.
- Kultúrní adresář 2*. Praha, 1936.
- LACKO, Richard. Muzeálna slovenská spoločnosť a Karol Anton Medvecký. In *Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1995*. Zost. Imrich Sedlák. Martin : Muzeálna slovenská spoločnosť, 1995, s. 37 – 42.
- LE GOFF, Jacques. *Saint Louis*. Paris : Gallimard, 1996. <https://doi.org/10.14375/NP.9782070733699>
- LE GOFF, Jacques. Comment écrire une biographie historique aujourd'hui? In *Le Débat*, mars – avril 1989, N°54, s. 48 – 53. <https://doi.org/10.3917/deba.054.0048>
- MAKARIUSOVÁ, Marie – VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla (eds.). *Metodické problémy moderní biografistiky*. Praha : Historický ústav AV ČR, 2010.
- MARÈS, Antoine. Ako písať biografiu Edvarda Beneša? Medzi zvodmi hagiografie a hyperkritickým diskurzom. In FERENČUHOVÁ, Bohumila et al. *Biografia a historiografia. Slovenský, český a francúzsky pohľad*. Bratislava : Spoločnosť Pro Historia, 2012, s. 13 – 24.
- MAŤOVČÍK, Augustín – PARENÍČKA, Pavol. *Biografistika : Stav, podoby a metodika biografického bádania na Slovensku*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2005.
- MASKALÍK, Alex. *Elita armády. Československá vojenská generalita 1918 – 1992*. Košice : HWSK, s.r.o. v spolupráci s VHÚ, 2012.
- MEDVECKÝ, Karol Anton. *Cesta po Juhoslávii*. Bratislava : b.v., 1921.
- MEDVECKÝ, Karol A. *Detva. Monografia*. Zvolen : Združenie Jas, 1995.
- MEDVECKÝ, Karol Anton. *Detva. Monografia*. Ružomberok : nákladom vlastným, 1905.
- MEDVECKÝ, Karol Anton. Detvanský kroj. In *Český lid*, 1907, roč. 14, s. 367 – 375.
- MEDVECKÝ, Karol Anton. *Moja cesta do Francie a Anglie*. Bratislava : Unia, 1925.
- MEDVECKÝ, Karol Anton. O ľudovom umení v Detve. In *Sborník MSS*, 1901, roč. 6, s. 144 – 152.
- MEDVECKÝ, Karol Anton. *Slovenský prevrat I. – IV*. Trnava : Spolok Sv. Vojtecha, 1930, 1931.
- MEDVECKÝ, Karol Anton. Trstená. Nástin miestopisný. Monografický náčrtok. In *Časopis Muzeálnej slovenskej spoločnosti*, 1899, roč. 2, č. 1, s. 19 – 22.
- MEDVECKÝ, Karol Anton. Úvod. In *Detva. Cyklus obrazů O. Štáfila z uherského Slovácka*. Praha : Politika, 1913.

- MEDVECKÝ, Karol Anton. *Z mojich rozpomienok k šesdesiatinám 8. 6. 1875 – 8. 6. 1935*. Trnava : Fr. Urbánek, 1935.
- MICHÁLEK, Slavomír. *Andrew J. Valuchek As They Knew Him*. Bratislava : Veda, 2002.
- MICHÁLEK, Slavomír. *Diplomat Štefan Osuský 1889 – 1973*. Bratislava : Veda, 1999.
- MICHÁLEK, Slavomír. *Ján Papánek politik, diplomat, humanista. 1896 – 1991*. Bratislava : Veda, 1996.
- NAGY, Ivan. *Magyarország caládai címerekkel és nemzékrendi táblakkal*. Pest : Kiadja Friebesiz I., 1860.
- NORA, Pierre. Mezi pamětí a historií. Problematika míst. In *Antologie francouzských společenských věd : Politika paměti*. Praha : Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách, 1998, s. 7 – 31.
- OSVALD, Fr. Richard. Čo si ľud rozpráva o Andrejovi Kmeťovi. In MEDVECKÝ, Karol A. (ed.). *Andrej Kmeť: Rím.-katolícky kňaz, slovenský učenec, zakladateľ a prvý predseda Muzeálnej slovenskej spoločnosti 1841 – 1908 : životopis*. Turčiansky Sv. Martin : nákladom spisovateľovým, 1913, s. 176 – 177.
- Ottův slovník naučný nové doby*: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému, část 4, svazok 1.
- PARENÍČKA, Pavol. Medvecký, Karol Anton. In PAŠTEKA, Július et al. *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava : Lúč, 2000, s. 909 – 911.
- PEKÁR, Martin. Poznámky k aktuálnym otázkam biografického výskumu (na príklade kauzy Csatáry). In ŠUTAJ, Štefan (ed.). *Ludia a dejiny. Historická biografía a jej miesto v historiografii*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016, s. 37 – 44.
- RIZNER, V. Ludovít. *Bibliografía písomníctva slovenského na spôsob slovníka od najstarších čias do konca r. 1900: s pripojenou bibliografiou archeologickou, historickou, miestopisnou a prírodovedeckou. L – O*, svazok 3. Turčiansky Sv. Martin : Nákladom Matice slovenskej, 1932.
- ROBERTS, Brian. *Biographical research*. Buckingham; Philadelphia : Open University Press, 2002.
- ROGULOVÁ, Jaroslava. K biografii Martina Rázusa. In FERENČUHOVÁ, Bohumila et al. *Biografía a historiografía. Slovenský, český a francúzsky pohľad*. Bratislava : Spoločnosť Pro Historia, 2012, s. 175 – 188.
- RUNGE, Anita. Wissenschaftliche Biographik. In *Handbuch Biographie. Methoden, Traditionen, Theorien*. Hrsg. Ch. Klein. Stuttgart; Weimar : J. B. Metzler, 2009, s. 113 – 121. https://doi.org/10.1007/978-3-476-05229-2_17
- SCHWEIGER, Hannes. „Biographiewürdigkeit“. In *Handbuch Biographie. Methoden, Traditionen, Theorien*. Hrsg. Ch. Klein. Stuttgart; Weimar : J. B. Metzler, 2009, s. 32 – 36. https://doi.org/10.1007/978-3-476-05229-2_7
- Slovenský biografický slovník. IV. svazok, M – Q*. Martin : Matica slovenská, 1990.
- ŠMÍDOVÁ-MATOUŠOVÁ, Olga. Auto/biografie, sociologie a kolektivní paměť. In MASŁOWSKI, Nicolas – ŠUBRT, Jiří et al. *Kolektivní paměť : k teoretickým otázkám*. Praha : Karolinum, 2014, s. 236 – 256.
- ŠUTAJ, Štefan. Historická biografía a jej miesto vo výskume dejín Košíc. In ŠUTAJ, Štefan (ed.). *Ludia a dejiny. Historická biografía a jej miesto v historiografii*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2016, s. 18 – 25.
- ZYMNER, Rüdiger. Biographie als Gattung? In *Handbuch Biographie. Methoden, Traditionen, Theorien*. Hrsg. Ch. Klein. Stuttgart; Weimar : J. B. Metzler, 2009, s. 7 – 11. https://doi.org/10.1007/978-3-476-05229-2_2

Internet

- DUDOVÁ, Radka. Kvalitatívny výzkum životných drah: life stories a biografický výzkum. In *Socioweb* 11/2011. Dostupné na internete: <<http://socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=480&1st=117>>; <file:///C:/Users/PRACAN~1/AppData/Local/Temp/195_SO-CIOWEB_11_2011.pdf>.
- GELLÉRT, Ádám. Csatari László és az 1944-es kassai deportálások [online]. In *Betekintő*, 2014/3. Dostupné na internete: <https://www.betekinto.hu/2014_3_gellert> [cit. 26.12.2021].
- GIRAUD, Frédérique. François Dosse, Le pari biographique. Ecrire une vie. In *Lectures* [online]. Les comptes rendus, 2011. Dostupné na internete: <<http://lectures.revues.org/1258>> [cit. 3.12.2021].
- KŠIŇAN, Michal. Jedinec v spoločnosti. Úvaha o biografickom prístupe na príklade M. R. Štefánika. In *Forum historiae*, internetový časopis, 2010, roč. 4, č. 1, s. 23 - 36. Dostupné na internete: <<http://www.forumhistoriae.sk/sites/default/files/ksinan.pdf>> [cit. 9.12.2021].

SUMMARY

Karol Anton Medvecký in Slovak Historiography

Karol Anton Medvecký was a versatile figure in modern Slovak history. He was a Catholic priest, politician, but also a folk educator with an interest in ethnography, he was also involved in the Museum Slovak Society, of which he was also chairman. He worked in two historical periods - in Hungary, at a time of intensifying hungarianization, when he got into a dispute with the church authorities for his Slovak national consciousness, and in the second -, which was the period of the first Czechoslovak Republic, when he began to engage publicly as a politician, supporter of the governmental Czechoslovak concept of a unitary republic and opponent of Slovak autonomy, which was promoted in Slovakia by the Slovak People's Party led by Andrej Hlinka.

The study is focused on the evaluation and analysis of the works of Slovak historians on the personality of K. A. Medvecký, but not only his life, but also the professional works he wrote. In the introductory parts, the author deals with the methodological and theoretical basis for writing professional historical biographies based on the experience of Slovak and foreign (French, German) experts - historians. It is also for this reason, because so far no professional historical biography has been written about K. A. Medvecký that meets the necessary professional criteria based on the biographical method. The author approaches the analyzes of foreign and Slovak historians on historical biography as one of the genres of historical science, from the study of which an independent professional discipline of biography developed.

The second part analyzes and evaluates the works of historians about the life and work of K. A. Medvecký. The author describes the first attempt at a biography of Medvecký by Pavel Kollár from 2005, but his work does not meet the required criteria for a professional historical biography. On the occasion of the 120th anniversary of the birth of K. A. Medvecký, four articles about K. A. Medvecký were published in the *Proceedings of the Museum Slovak Society* in 1995. Igor Čerňan made a genealogical probe into the Medvecký family, Marián Hronský approached him as a politician in the turning points of 1918 - 1920, Ladislav Jasenák introduced Medvecký as an ethnographer and Richard Lacko focused on Medvecký's activities and membership in the Museum Slovak Society. Another review of K. Medvecký was

written by Dušan Kováč in the book *Men of the Declaration* published in 2000 and then in the publication *In the Memory of the Nation* from 2003, when it was based mainly on Medvecký's memoirs *From My Memories of the Sixtieth Birthday*, published in 1935. In addition to Kováč, many other Slovak historians drew information about the personality of K. A. Medvecký from these memoirs. Ján Golian presented the life and work of Medvecký in a more comprehensive and detailed way in the study named *Karol Anton Medvecký. Pilgrim of National Life* in 2017. Subsequently, the author presents overview works on Medvecký in proceedings, dictionaries and lexicons, namely in *The Slovak Biographical Dictionary* (1990) and *The Lexicon of Catholic Priestly Personalities of Slovakia* (2000). On the occasion of Medvecký's jubilee, short articles (medallions) were published by Ján Bobák in *The Historical Proceedings* in 2000, where he introduced him as a historian and briefly evaluated his historical works (*Church relations of Catholic Slovaks in the former Hungary, Slovak coup*, vol. 1 - 4). Another medallion about Medvecký was also written by Marta Dobrotková in *The Historical Proceedings* (2015) and in *The National Calendar* (2015).

In the next part, the author deals with the evaluation of Medvecký's professional works by Slovak historians. As a first he analyzed a study by Karol Holly, in which he tried to evaluate the biography of Andrej Kmeť by K. A. Medvecký as a compiler, which was published in *Studia Bibliographica Posoniensia* in 2008. Like K. Holly, Ján Golian dealt with the relationship between Andrej Kmeť and K. A. Medvecký (in the study "*Old people teach young people to fly!*" *The Influence of Andrej Kmeť on the Formation of Karol Anton Medvecký in the Early Decade of the 20th Century*, 2021), but he did not evaluate Medvecký's professional work, but his personal relationship with A. Kmeť, who significantly influenced Medvecký in his personal and professional direction. J. Golian also evaluated the monograph on Detva by K. A. Medvecký in the article *The Birth and Journeys of the monograph Detva by Karol Anton Medvecký* (2015). J. Golian did an analysis of Medvecký's works on Detva, especially the aforementioned monograph on Detva, in the study *The Image of Detva and Its Inhabitants in Literary Sources in the Second Half of the Long 19th Century* (2017). K. A. Medvecký liked to travel and wrote his experiences from trips around Europe in two travelogues. The second of them, *My Journey to France and England*, was published with notes and explanations by J. Golian and Rastislav Molda in the publication *Travel diaries. Close and far, from the monarchy and the republic* (2018).

† Mgr. Peter Zmátlo, PhD.